Anthimus, physician
Anthimi De observatione ciborum

ANTHIMI

DE OBSERVATIONE CIBORUM

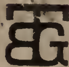
EPISTULA

AD

THEUDERICUM REGEM FRANCORUM.

ITERUM EDIDIT

VALENTINUS ROSE.



LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MDCCCLXXVII.



LIPSIAE, TYPIS B. G. TEUBNERI.

De Anthimo medico Graeco Gothorum amico olim egi in Anecdotis Berolini editis (t. II. p. 43—62). scripsit is sermone latino quidem sed ad vulgarem usum declinante de diaeta libellum ad Francorum regem Theodoricum (511—534), magni Theodorici († 526) legatus ipse idemque medicus (ante Elpidium ultimosque regis annos, de quibus Procop. Goth. I, 4 cf. Sirmond. not. ad Ennod. ed. Par. 1611 p. 39—40) fere septuagenarius (c. a. 515 i. e. inter annos 511—526). quam epistulam multis inter Francos exemplaribus exaratam atque etiam Isidoro cognitam (20, 2, 29 et 31 ex Anth. ep. 34) barbarorumque librariorum ante Carolum usu perinde corruptam, postea autem neglectam, immo a saeculo inde duodecimo paucis quibusdam doctisque viris intervisam, attamen historiarum non minus quam linguarum amatori memorabilem, insigne scilicet aevi documentum, scriptorum codicum ope numero sex (collectorum collatorumque ab a. 1855 ad a. 1867) primus edidi anno 1870. quibus in hac altera editione iam septimus accedit codex S. Galli 878 a Gustavo Scherer monstratus in catalogo a. 1875 emisso (p. 308). in quo recensendi negotio id quidem difficillimum et nunc est fuitque olim eritque in posterum quomodo inter nativam auctoris barbariem fortuitamque scriptorum et adiectam recte dignoscatur. ceterum qui unus mecum me inscio hoc saeculo noverat Anthimum vir inter paucos memoriae venerabilis Mauricius Haupt, is licet in academia Berolinensi olim disputavisset, scripti tamen nihil de eo reliquisse dicitur.

Berolini d. 16. m. Junii 1877.

V. R.



A = cod. Lond. Sloan. (Ayscough) 3107 (ch. saec. XVII ex codice nunc deperdito saeculi IX quam accuratissime exscriptus)
G = cod. S. Galli 762 (saec. IX).

B = cod. Bamberg. L. III. 8 (saec. IX in breviorem textum contractus).

---

g = cod. S. Galli 878 (saec. XI: p. 352 „Incipit epistola antimi medici viri inlustri ad titum imp. et ad teodericū regē francorū“ — sicut in cod. *P* Anecd. II p. 60).
P = cod. Paris. ol. S. Victor. 608 (saec. XII).

---

l (ex *A*) = cod. Lond. Harl. 4986 (= 5294: saec. XI).
p (ex *g* et *B*) = cod. Prag. XIV. A. 12 (membr. saec. XIV/XV).

Series titulorum

sec. cod. S. Galli 762

(de reliquis v. Anecd. II, 51 et infra Adn. ad p. 18, 6).

De interpolatis in *G* (*B*) capitulis 2 72 73 aliisque additamentis vid. Anecd. II p. 51.

Incipit
epistula Anthimi viri inlustris comitis et legatarii ad gloriosissimum Theudericum regem Francorum de observatione ciborum.

Qualiter omnes cibi comedantur ut bene digerantur et sanitatem praestare debeant, nam non infirmitatem stomachi nec anxietatem humani cordis, rationem observationis vestrae pietati, secundum praecepta auctorum medicinalium, ut potui vobis exponere profuturam generaliter procuravi: quoniam prima sanitas hominum in cibis congruis constat, id est si bene adhibiti fuerint, bonam digestionem corporis faciunt, si autem non bene fuerint cocti, gravitatem stomacho et ventri faciunt, etiam et crudos humores generant et acedias carbunculos et ructus graves faciunt. exinde etiam fumus in capite ascendit, unde scotomaticis et caligines graves fieri solent. etiam et ventris corruptela ex ipsa indigerie fiet, aut certe desursum per os vomitus fit, quando stomachus cibos crudos conficere non potuerit. si autem bene praeparati fuerint cibi, digestio bona et dulcis fiet et humores boni nutriuntur. in hoc enim prima sanitas constat. ita et qui se taliter voluerint observare, aliis medicaminibus non indigebunt.

similiter et de potu tantum oportet adhibere quantum cum cibis concordat. ceterum si plus praesumptum fuerit et maxime frigidum, stomachus ipse infrigidatus nihil praevalet. unde etiam corruptela nascitur et illa quae superius diximus. unum tamen exemplum suggerimus: quomodo in

fabrica domus parietis si calcem et aquam quis tantum temperaverit quantum ratio poscit ut spissa sit ipsa mixtio, proficit in fabrica, et tenet, si autem satis aqua missa fuerit, nihil proficit, sic et in cibis vel potu ratio debet agnosci. ergo et sicut supra diximus prima sanitas ex cibis bene coctis et bene digestis constat.

nam si quis dicat: homo in expeditione positus vel iter agens longum quomodo potest se taliter observare? et ego suggero: ubi focus est vel vacat quae praedicta sunt fieri debent. nam si necessitas exegerit carnes vel alia crudiora manducare, non ad nimietatem sed parcius. sed quid plus, quoniam ab antiquis dictum est „omnia nimia nocent“. nam et de potu, si quis caballicando et in labore festinando amplius potum praesumpserit, commovendo se in equo vexabitur, et in ventre peiora nascuntur quam de cibis.

sed forte dicitur mihi: quare gentes aliae crudiores carnes manducant et sanguinolentas, et sani sunt? et licet nec illi omnino sani sint, quia ipsi sibi medicinas faciunt — cum male sibi senserint, ustulant se foco in stomacho et ventre et per alia loca, quomodo caballi furiosi ustulantur — tamen et inde reddo rationem. illi unum cibum manducant, sicut lupi. nam non multos, quia non habent nisi carnes et lactes et ipsud quod habuerint manducant. et videntur esse sani de paucitate ciborum. nec non de potu est quando habent, est quando longo tempore non habent. et paucitas ipsa videtur ipsis sanitatem praestare. nam nos qui diversis cibis et diversis deliciis et diversis poculis nos angimus, necesse habemus nos gubernare taliter ut non pro nimietate adgravemur, sed magis parcius agentes sanitatem obtineamus. si quis vero delectatus fuerit cibum qualemcunque manducare, sed in primo bene factum cibum praesumat, et de aliis rebus parcius ita ut lucretur hoc quod primum accepit et bene digerat. propterea diligenter constat observare quae a nobis suggesta sunt auxilio divinae maiestatis et domini nostri Jesu Christi, a

cuius . . . . longiorem vitam et praecipuam sanitatem.

Rationem ergo diversorum ciborum quemadmodum uti
debeant secundum praecepta diversorum auctorum, ut potest
1 intellectus noster habere, suggerimus. in primis panem
nitidum bene fermentatum et non azimum sed bene coctum
comedendum et ubi locus fuerit cottidie calentem, quia
tales panes melius digeruntur. nam si non bene levatus
fuerit, satis gravat stomachum.

(2)3 De carnibus vero vaccinis vaporatis factis et in sodinga coctis utendum. etiam et in iuscello, ut prius exbromatas una unda mittas, et sic in nitida aqua quantum ratio poscit coquantur ut non addatur aqua, et cum cocta fuerit caro, in vaso mittis acetum acerrimum quantum mediam buculam, et mittis capita porrorum et puleii modicum, apii radices vel feniculi, et coquatur in una hora, et sic addis mel quantum medietatem de aceto vel ⟨quam⟩ quis dulcedinem habere voluerit. et sic coquas lento foco agitando ipsam ollam frequenter manibus, ut bene ius cum carne ipsa temperetur. et sic teris piperis grana L, costum et spicam nardi per singula quantum medietatem solidi, et cariofili quantum pensat tremissis I. ista omnia simul trita bene in mortario fictili, addito vino modico et cum bene tribulatum fuerit, mittis in ollam et agitas bene, ita ut antequam tollatur de foco, modicum sentiat et remittat in ius virtutem suam. ubi tamen fuerit mel aut sapa vel caroenum, unum de ipsis sicut superius continetur mittatur, et in buculari non coquatur, sed in olla fictili: meliorem saporem facit.

4 vervecinae vero carnes et si frequenter utantur aptae sunt, et in iuscello simplici, et in assatura ut delonge a foco coquantur. nam si proxima fuerit foco, ardet caro deforis et deintus devenit cruda et potius nocet quam iuvat. sed ut dixi delonge et diutius. quomodo vaporata sic deveniat, et sales cum vino mixti quando assatur cum pinna diffundantur.

agnellinae vero carnes aut de haedis optimae sunt, qua- 5
liter volueris, aut vaporatas aut elixas in iuscello. etiam
et assae bonae sunt.

cervinae vero carnes elixae et vaporatae accipiuntur, 6
sed interdum utendae. assaturae vero si de novello fuerint
cervo, bonae sunt. nam si de vetusto cervo, graviores sunt.

carnes de hinnuleis vero et de capreolis et ipsae con- 7
gruae sunt. quando novellae fuerint, meliores sunt.

aprunae vero quanto recentiores fuerint, leviores sunt, 8
sed elixae utendae. et assaturae si fiunt, ut longe a foco
et diutius, quomodo de vervecinis indicavimus.

de porco domestico et elixae et assatae. quanto tamen 9
recentiores sunt, tanto leviores sûnt, et aptae ad dige-
stionem. praeterea de lumbis porcellinas expedit assas
manducare, quia aptae sunt et bene conficiuntur, ita ut
sale in aqua soluto cum pinnis quando assantur tangantur.
et si duriores quando manducantur fuerint, melius est,
sic tamen ut in sale puro intingantur. nam liquamen ex
omni parte prohibemus. lactantes vero satis apti et con- 10
grui elixi, vel in iuscello, et assi in furno ut non grandis
sit vapor et ne satis ustulentur sed magis ut deveniant
quasi vaporati. et inde intingendo in oximelle simplici ad
horam facto ut duae partes de melle et una pars de aceto
adhibeatur, et sic coquantur in vaso fictili, et sic intin-
gantur carnes ipsae quando manducantur.

de bubus vero qui teneriores sunt sic apti sunt. caro 11
ipsa sumatur elixa vel vaporata. et si delectatus fuerit
quis, assas comedere potest, ut longius a foco assentur.
tamen non bene accipiuntur.

carnes vero vaccinae vel bubulinae insalatae non sunt 12
congruae, nisi necessitas exegerit ut sumantur, quia pin-
guedo de ipsis carnibus de sale defluit, et deveniunt sic-
cae ipsae carnes et non bene conficiuntur.

lepores vero si novelli fuerint et ipsi sumendi in dulci 13
piper habente, parum cariofili et gingiber, costum et spicam
nardi vel folium.

14 De larido vero, unde non est qualiter exire delicias Francorum, tamen qualiter melius comedatur ad horam expono. si assatum fuerit ad horam quomodo bradones, pinguamen ipsum defluit in foco et laridum devenit siccum et qui manducaverit laeditur, nam non iuvatur. etiam et malos humores generat et indigestionem facit. sed elixatum laridum et refrigeratum si manducatur melius iuvat et ventrem constrictum temperat, et bene digeritur. sed bene debet elixari. certe si de perna, plus debet coqui. de cute vero ipsa nihil praesumatur, quia non conficitur. frixum vero laridum penitus non praesumendum, quia satis nocet. pinguamen ipsius laridi quod in cibo aliquo supermissum fuerit vel super olera ubi oleum non fuerit, non nocet. nam illa frictura penitus non expedit.

de crudo vero larido quod solent ut audio Franci comedere, miror satis quis illis ostendit talem medicinam ut non opus habeant alia medicina. qui sic crudum illud manducant, quia beneficium grande est et pro antidoto sanitatem illis praestat, beneficio ipsius quia ita omnia viscera quomodo medicamento bono et si qua vitia sunt in visceribus vel intestinis per ipsum sanantur, et si lumbrici vel tineae adnatae fuerint, expellit hoc. nam et ventrem temperat, et quod illis melius est, per istum cibum saniores aliis sunt. nam ut exemplum magnum dicatur, ut credatur quod diximus, tota vulnera quae foris aut in corpore nata fuerint vel de plaga facta, laridum crassum adpositum adsidue et purgat putredinem vulneris illius et sanat. sic enim et ad interiora viscera poterit prodesse, sicut superius diximus. ecce quale beneficium in larido crudo, et quod medici cum medicamentis vel potionibus temptant sanare vel emplastris curare, de larido crudo Franci sanant.

15 Cervisa bibendo et medus vel aloxinum quam maxime omnibus congruum est ex toto. quia cervisa quae bene facta fuerit rationem habet et beneficium praestat sicut tisana quam nos facimus alio genere. similiter et de medo bene facto ut mel bene habeat, multum iuvat.

Renes de porco penitus non expedit manducare, nisi 16
latera ipsorum, quia ipsa sunt congrua et bene digeruntur.
nam renes de nullo animale manducentur.

de ventre vero bovis vel vervecis auctores iubent man- 17
ducare, praeter illa quae sunt spissa. sed elixa, nam non
assa.

vulva porcina et ipsa optima est, sed elixa. 18

sumen porcinum et ipsud bonum est et frixum et 19
elixum.

de vacca tenera venter elixus congruus est. laridum 20
vero in fartalia missum interdum permittimus comedere.

de ficato porcino frixo penitus non expedit nec sanis 21
nec infirmis. sani tamen si voluerint, sic manducent. inci-
sum bene in craticula ferrea quae habet latas virgas, un-
guatur aut de oleo aut de uncto, et sic in subtilibus
carbonibus assetur ita ut crudastrum sit, et calens ipsum
manducent cum oleo et sale et coriandro minutato desuper.

De avibus vero, hoc est fasianis pastis et anseribus, 22
quia pascuntur, pectus illorum congruum est tantum, quia
carnem albam habet. ipsa magis expedit. nam posteriora
ipsorum non praesumantur, quia gravant stomachum, quia
non est illa sagina naturalis sed adiecta.

gallinae vel pulli pinguiores, qui non tamen saginan- 23
tur, congrui sunt ita ut hiberno tempore ante biduum
occidantur, nam aestivis diebus ante seram tantum. qui
capriati facti melius comeduntur, maxime pectora ipsorum
et ascellae, quia ista meliores humores et sanguinem bo-
num nutriunt. nam posteriora omnium avium sanis qui-
dem hominibus apta sunt, et ista et omnia. nam auctores
ista ⟨quaerunt⟩ quae sunt praecipua membra inter diversa
genera ad viros deliciose viventes et diversa ciborum su-
mentes: pro ipsis exposita est ista ratio, praeterea illis
qui infirmiores sunt corpore. nam inter diversa bona
commixta in prandio si unus cibus non congruus et cru-
dior fuerit, illa alia bona dissipat et non bonam digestio-
nem permittit ventrem habere. supra scriptae vero aves

in iuscello bene coctae congruae sunt, et si vaporatae ad horam occisae, bene tamen coctae, aptae, etiam et assae ut delonge a foco cautius assentur.

24 de pavonibus vero si fuerint illi maxime qui sunt seniores, ante V aut VI dies occidantur, et caprientur bene qui tales carnes habent, et in vino missi aut singulatim in iuscello cocti sumantur, ita ut qui delectatur mel modicum et piper mittat in ipso iuscello, postea cum coctum fuerit. minores vero pavones vel teneriores ante unam diem aut biduum occidantur.

25 De agrestibus vero avibus turtures quidem qui saginantur in domo scitur ab omnibus graviores sunt, quia miseras carnes habent et melancholicum humorem generant, nisi forte pro desiderio aliquis interdum sumat. in campis vero qui nascuntur elleborum herbam quae latine dicitur veratrum, ipsud manducant et persecuntur, sicut auctores nostri dicunt. quod si quis adprehenderit agrestem turturem et de illa herba ipsum contigerit manducasse et aliquis de ipso comederit, grande periculum patitur, et usque proxime mortem hominem adducit ita ut ignoscens aliquis putet venenum se ab aliquo accepisse, in tantum ut et corruptela ventris nimia subsequatur, aut certe vomitus ita ut partem faciei constringat. istud et ego in tempore meo probavi in provincia mea. in villa duo rustici sic ad horam captum comederunt, et ita illis contigit, et unus illorum sanguinem deiusum produxit nimium et periclitatus est usque ad mortem. remedium ergo istius rei vinum vetus et oleum tepidum adsidue dare illis bibendum, ut possit illud venenum contemperari.

26 nam de sturnis adserunt auctores cicutam herbam plus amare et comedere quam alias herbas. unde contigit illis comestis ad gravitatem perducere.

27 carnes vero de gruibus interdum pro desiderio ⟨praesumantur⟩ quia et ipsae nigras carnes habent et melancholicum humorem generant.

28 perdices bonae sunt, maxime pectora ipsarum. coctae,

nam ⟨non⟩ assae. praeterea illis congruae sunt qui fluxum
ventris patiuntur vel disentericis, ut elixae bene sint in
aqua pura sine ulla conditura. et si potest fieri, nec sale
mittendum nec oleum, nisi unum fasciculum de coriandro,
et coquantur cum ipso. pectus tantum comedatur, si po-
tuerit sine sale, sin vero, intingatur in sale.

columbi agrestes non sunt congrui. de domesticis vero 29
columbis pipiones ipsorum apti et boni et sanis et infirmis
et cocti et assati maxime. cum assantur, de salimuria
lene tangantur. de passeribus qui in parietibus nutriuntur, 30
pullos ipsorum bene assos aut elixos praesumere ⟨bonum
est⟩. ficetulae et ipsae bonae et aptae sunt. vel alia genera 31
aucellarum quae albas carnes habent praesumantur. anates 32
et ipsae teneriores sunt. interdum praesumatur pectus
illarum. avis quae dicitur tarda bona est, sed puto hic 33
non haberi.

Isicium vero quod de gallinis vel pullis fit, tenerius
magis fiat quam durius, ut de ovo plus mittatur. nam si
durius fuerit, non digeritur, sed corruptelam ventris ge-
nerat. si autem tenerius fuerit, et bene conficitur et
bonos humores generat.

Afrutum graece quod latine dicitur spumeum, quod de 34
pullo fit et de albumine de ovo. sed multum albumen
ovorum mittatur, ita ut quomodo spuma sic deveniat opus
ipsud afruti, quod desuper iuscello facto et oenogaro in
gavata componatur quomodo monticulus. et sic gavata po-
nitur in carbones et sic vapore ipsius iuscelli coquatur
ipsud afrutum. et sic ponitur in medio missorio gavata
ipsa et superfunditur modicum merum et mel, et sic cum
cocleari vel novella tenera manducatur. tamen solemus et
de pisce bono in ipso opere admiscere aut certe de pecti-
nibus marinis, quia et ipsi optimi sunt et satis apud nos
abundant. et de ipsis puris pectinibus fient sferae niveae.

De ovis gallinarum quantum plus quis voluerit prae- 35
sumat, sorbilia tamen, et sale modicum mittendum. et si
ieiunus quis accipiat quanta potuerit, ad virtutem proficit

corpori melius quam alter cibus et sanis hominibus et infirmis. ita tamen fiant ut in tepida aqua mittantur, vel maxime in frigida, et sic coquantur lento foco, aut in carbonibus paulatim calefiant. illa aqua sic penetrat intus. nam si in ferventi aqua missa fuerint, albumen coagulatur et mediolum illud tarde sentit et devenit intemperatum, et qui sic acceperit nocetur. nam sicut superius dixi si ita fuerint facta, bene conveniunt. et tamen semper cocus agitet cum spatula. tamen recentiora ova meliora sunt.

36 dura vero ova aut ex casu quomodo in inpensa ponuntur, mediolum tantum praesumatur. nam albumen durum factum non conficitur penitus, sed et corruptelam generat ventri, et non iuvat sed magis nocet. cavendum ergo omnino albumina ovorum dura facta: mediola ovorum etiam sorbilia facta plus congrua sunt corpori, sicut auctores docent.

37 anserina vera ova sani homines comedent, tamen et ipsa plus sorbilia. nam et ipsa si dura fuerint, illud albumen graviter nocet.

38 fasianina ova bona sunt, sed meliora gallinacia.

Omne genus boliti grave est et indigestum. mussiriones vero et tuferae meliores ab aliis bolitis sunt.

39 De piscium ratione qui in his partibus sunt, tructa et perca aptiores sunt ab aliis piscibus.

40 lucius piscis et ipse bonus. operi vero quod de ipso fit spumeo albumen de ovo sic misceatur ut modice tenerum sit quam durum, et comestum non nocet.

41 de esoce vero quando recens fuerit comedatur. si de pluribus diebus fuerit, gravat stomachum. praeterea si salsi sunt, graves sunt et malos humores nutriunt. cutis vero esocis ipsius quomodo frixus fuerit, penitus non manducetur, quia graviter nocet.

42 platenses vero vel soleae unum genus est. quae bonae et congruae sunt elixae in sale et oleo. quae etiam et infirmis satis conveniunt.

43 anguillae vero quae in glarea aspera vel in saxosis

nascuntur, meliores sunt quam illae quae in limosis locis vel lutosis nascuntur. assae ita ut capellentur partes et sic in brido assentur aptiores sunt quam elixae, ita ut in salimuria tangantur dum assantur, ut magis durior fiat caro ipsa.

trucanti illi minuti pisciunculi assi vel frixi apti sunt 44
pro fastidio.

tecones dicuntur esse filii esocum, tamen ipsi boni 45
sunt et sanis et infirmis elixi in sale et oleo.

de pisce cracatio caro fortior est. sani homines pos- 46
sunt manducare.

naupridas uero nec nominare nec sanis nec infirmis 47
hominibus, quia malam carnem habent et melancholicam, ita et graves et malos humores et sanguinem nigrum nutriunt et causas malas generant. omne vero genus piscium comedatur recens. nam si oluerint, satis graviter possunt nocere.

Pectinis optima caro elixi facti et assati in testa sua, 48
et opera inde fient. et congrui sunt et sanis et infirmis, sed tamen et ipsi si recentes fuerint.

ostrea vero necesse habetur pro desiderio permittere 49
interdum quia frigida sunt et flegmatica. tamen si assata fuerint quomodo sunt clausa in testa sua, aptiora sunt. cruda vero qui comedet, vel spondulum purum manducet, quod est callosum et illo quod in gyro pendet sublato. ostrea vero si olent et quis manducaverit, altero veneno opus non habet.

De oleribus malva beta porrus congrua sunt semper 50
et aestivo et hiberno, caules vero hiemis tempore. nam aestivis diebus melancholici sunt.

lactucae uno more sunt, praeterea si ad horam col- 51
lectae manducantur. si autem fuerint biduo aut triduo, si forte, pro desiderio accipiantur.

intuba vero bona sunt et cruda et elixa et sanis et infirmis, cruda vero una die exsiccentur ad solem et sic manducentur.

napi boni sunt. elixi in sale et oleo manducentur, sive cum carnibus vel larido cocti, ita ut acetum pro sapore in coctura mittatur.

53 pastinacae bonae sunt bene elixae et comestae. etiam urinas provocant. si enim frixae comeduntur, primum in calda praedurentur.

54 asparagi vero satis boni sunt et domestici et agrestes, et urinas provocant, si in calda illorum apii radice admixta vel feniculi radice, coriandri modico ad horam misso vel mentae, cum vino ipsa calda bibatur. et asparagi vero non debent nimium elixari. nam perdent virtutem et saporem, nisi fortiores sint. et in sale et oleo comedantur.

55 apium vero coriandrum et anetum vel porriones in omni ciborum coctura miscentur, ita ut porri modicum praedurentur.

56 cucurbitae vero rariter praesumendae, quia et ipsae frigidae sunt, nisi sanis hominibus. tamen apud nos et febricitantibus iugiter sine frigore offerimus. delicatae cucurbitae elixae bene in sale et oleo comestae ad contemperandas febres faciunt.

57 cucumeres enim etsi hic non sunt, tamen quando fuerint, cum semine illorum quod intus est manducetur. congruum est praeterea ad renium vitia, sicut et semen de cucumere in aliquibus confectionibus pro renium vitiis iusserunt auctores mitti.

58 melones vero si bene maturi fuerint, et ipsorum ab intus maxime cum semine quod est mixtum, melius est quam si purum manducetur. nam si pusca, ut alii faciunt, et puleio admixto sic comedantur, sanis convenit. nam qui vitia renium habent vel vessicae, non convenit pusca, quia inimicum est satis acetum crudum renibus et vessicae, et hepatico non expedit.

59 atriplices olera bona sunt et sanis et infirmis.

60 radices vero sanis vel flegmaticis aptae sunt, tamen ut v aut amplius dies collectae maturent. nam si ad horam collectae fuerint, gravare solent.

alium bonum est, et flegmaticis vel qui stomachum frigidum habent. et in via longa maxime bonum est. facit etiam ad aquas diversas. qui autem vitiosos renes habent, parcius utantur.

cepae humorosae sunt, ascaloniae vero meliores. 62 63

De leguminibus vero tisanas quae de hordeo fiunt qui 64
scit facere, bonae sunt et sanis et febricitantibus. fit etiam de hordeo opus bonum, quod nos graece dicimus alfita, latine vero polentam, Gothi vero barbarice fenea, magnum remedium cum vino calido temperatum. et de ipsa re coclear plenum et sic admixtum bene bibatur paulatim, et iuvat satis stomachum defectum et pascit. facit autem et ad disentericos mirifice cum vino puro calefacto, et sic admixtum coclear unum et bene mixtum ieiunus accipiat vel nocte post pullorum cantus vel quando delectatus fueri infirmus, ita ut cum hoc acceperit, alium cibum continuo non accipiat usque dum istud digerat. solemus dare de hoc ipso febricitantibus cum aqua pura tepida, non spissum sed rarum factum. convenit ergo et in tempore ieiuniorum in quadragesima accipere hoc primtus cum calda, quia et confortat stomachum et pascit.

faba vero integra cocta bene, et in iuscello, et oleo 65
condita vel sale, melius congrua est quam illa faba fresa, quia gravat stomachum.

cicer vero si bene coxeris ut omnino liquescat con- 66 (68)
ditum oleo et sale bonum est, etiam et renibus congruum. si autem crudivum fuerit, penitus nec sanis suadeo comedere, quia facit inflationes gravissimas et indigeries malas et corruptelam ventris.

lenticula vero et ipsa bona lavata et bene elixa in 67
aqua pura, ita ut illa prima calda fundatur, et alia calda missa cum ratione, non satis, et sic coquatur lente in carbonibus, ita ut cum cocta fuerit, acetum modicum mittatur pro sapore. et addatur ibi species illa quae dicitur rus syriacus, pulvere facto quantum coclear plenum, et spargatur super lenticulam dum in foco est, et commiscea-

tur bene. tollatur de foco et manducetur. tamen oportet pro sapore oleum gremiale, dum coquitur in secunda aqua, mitti, coclear bonum plenum, et coriandrum unum aut duo cum radicibus suis, non minutatum sed integrum, et modicum de sale pro sapore faciendo.

69 fasiolum bonum est, etiam siccum ut bene coquatur.

70 oriza enim et ipsa bene cocta facit: nam si crudior fuerit nocet. facit enim oriza et ad disentericos, ut bene coquatur et sic comedatur. etiam et elixa in pura aqua, ita ut quando incipit bene coqui, aqua illa excoletur, et sic mittantur lactes caprini, et ponatur olla in carbones, et coquatur lente ut unum corpus deveniat: ita ut sine sale et oleo comedatur calida, non frigida.

71 milium vero vel panicum ipsam rationem prope habent, quomodo et de oriza dictavimus, maxime ad disentericos. et milium in calda pura primo praeduretur, et quando incipit frangere granum, coquatur in aqua et sic lactes caprini mittantur, et sic coquantur lente, quomodo de oriza diximus.

74 reliqua legumina si coctiva fuerint quando necesse est comedes. nam si crudiva, satis gravissime nocent. nam faba fracta, ut superius diximus, gravat satis.

75 De lactibus vero, si disentericis, caprinos. qui fiunt cum petris rotundis candentibus in foco et sic missis in lacte, sine foco. cum bullierit, illis cotulis sublatis, de pane cocto candido et bene fermentato bucellas capulatas et minutas in ipso lacte missas in carbonibus lente coquas, in olla tamen, nam non aeramine. et sic cum bullierit, bucellas istas post⟨ea cum⟩ infuderint cum cocleari manducent. sic melius expedit, quia cibus iste pascit. nam si puri lactes ipsi bibiti fuerint, contra perexeunt et vix stant in corpore.

76 de lactibus vero sanis hominibus, si quis crudos lactes vult bibere, mel habeant admixtum vel vinum aut medum. et si non fuerit aliquid de istis poculis, sale mittatur modicum, et non coagulatur intus in hominibus. nam si purum acceptum fuerit, aliquibus coagulatur intus in epate

et in stomacho et solet graviter laedere. si tamen quomodo mulgetur, contra calidum bibitum fuerit, sic taliter non nocet. tamen et ipsum, si admixtum fuerit mel modicum aut vinum, melius accipitur. et si cautius vult quis facere, et in praesentia sua aut vacca aut capra aut ovis mulgeatur, ita ut vas illi fictile sit et bene excaldetur, ut quomodo mulgetur non refrigeretur sed calidum bibatur. praeterea et pthisicis sic expedit ita dum calet seu vaccinum seu caprinum lac si bibatur. et statim supinum se ponat ut diutius circa pulmones operetur cum melle mixtum et calefactum. sic melius iuvat.

similiter et de butiro recente si acceperit pthisicus. 77
sed butirum ipsum nec sale penitus non habeat. nam si habuerit sale, peius exterminat. si puro et recenti et mel modicum admixtum fuerit, sic lingat catamodicum et supinum se ponat. tamen de pthisicis diximus esse aptum quos non longo tempore obtinuerit causa. nam si vulneratus fuerit pulmo et purulenta excreant, nec illis congruum.

oxygala vero graece quod latine vocant melca <id 78
est lac> quod acetaverit, auctores dicunt sanis hominibus esse aptum, quia non coagulatur in ventre. tamen et ipsud aut melle admixto aut quando fuerit oleo gremiali.

caseum, quantum dicunt, non solum infirmos sed sanos 79
gravat, maxime epaticos vel renium vitia habentes et qui splenetici sunt, quia coagulatur in renibus et lapides exinde generantur.

caseum vero recens et dulce, quod non sit salsum, 80
sanis congruum est. tamen quod omnino recens fuerit,
in melle intingere bonum est. caseum vero assum vel 81
elixum qui manducaverit, altero veneno opus non habet, quia exsucata alia pinguedine lapides puri efficiuntur. sed nec elixum, quia amissa pinguedine similiter ut sales devenit. nam ut credat quis, elixet caseum et tollat et dimittat illud refrigerari, et omnino quomodo lapis aut sales

sic devenit. similiter et assatum intus ingressum quid potest prodesse nisi lapides puros ingenerare.

82 simila vero et ipsa gravis, etiam sanis. pro necessitate disenteriae qui sanguinem producunt utilis fiat ita ut in lactibus caprinis coquatur in carbonibus. quomodo butirum sic fiet.

83 De **pomorum** ratione citonia bona, et optima maxime disentericis qui longo tempore sanguinem deponunt. ita incisa in cruce elixentur bene in vaso fictili in aqua pura dulci, et sic manducentur. et aliter, assa si bene sub cinere diutius fuerint.

84 mela bene matura in arbore quae dulcia sunt bona sunt. nam illa acida non sunt congrua. nam dulcia sanis et infirmis. et pira dulcia et bene in arbore maturata bona sunt. nam dura et acida graviter nocent.

85 pruna et ipsa maturata bene et dulcia, et persica duracina omnino in arbore maturata, vel cerasia aut diversa alia genera pomorum si in arbore maturata fuerint congrua sunt. si autem collecta cruda et per dies aliquos admollierint, illud ad putredinem computamus, nam non ad maturitatem, quia dum manducantur putridos humores intus generant.

86 mora sive domestica sive silvatica maxime congrua sunt sanis et infirmis, et ipsa omnino matura in sua arbore vel in rubo.

87 ficus bonae sunt, sed et ipsae maturae omnino.

88 castaneae elixae bene aptae sunt vel assae. nam crudae non bene digeruntur.

89 avellanae gravant, si in aliqua confectione cum alia specie misceantur.

90 amigdalae bonae sunt. praeterea si amariores fuerint epaticis congruae sunt, sed in tepida missae. cortex ipsa purgetur et sic manducentur. item et tribulatae bene sine cute in melle optimo pthisicis congruae sunt, vel in catarro quando incipit maturare.

91 pistacia vero et ipsa bona et apta sunt.

dactuli et ipsi boni, sed non frequenter, quia solent 92
facere inflationem et capitis dolorem si satis comesti
fuerint.

caricae bonae et aptae, praeterea ad catarrum incipien- 93
tem, ita ut diutius in ore masticentur. et quibus fauces
exasperantur et qui raucam vocem habent, bonae sunt
manducatae.

uva passa similiter ipso genere de uva dulci et alba. 94
omfacium de uva cruda fit.

Adnotanda

(*praeter commutata praesertim in declinantibus syllabis et derivantibus* o = u, e = i, us = os, us = is, is = es, o = ū, e = ē, a = ā *etc. cf. Anecd. II p. 58*).

pag.

7 *tit. ex cod. G* (*A — vid. Anecd.* II, 57. 59: theudoricum *G*, teoderico *A*, -cū *g*) — de obs. ciborum *add. codices Al*, de observationibus ciborum *perditi alii de quibus Anecd.* II, 62.

7,4—6 Qualiter — corporis *g* (*p*, Qualiter — debeant *etiam P*): *om. GAB* (*l*).

4 cibos *g*.

6 h. cordis *ego:* h. corporis *g* (humano corpori *p*).
Ratio *(inc.) GAB* (Rationē *P*), ratio *g. cf. p. 9. 3.*

7 pietati *ego:* -tis *codd.*

8 profuturam *ego*: -ra *codd.*

13 acedias: acedibas *G*, -vas *g*, accidebas *A* (accidivas *l*).
graves: gravissimus *(sic) G solus.*

14 escotomaticus et *G* (et scotomus et *B*): et stomachus vel *Ag* (scotomatici vel *P*).

16 indigerie (indieriae *G*) *GA* (indigestione *BP*), indigeries *g*.
fiet *G* (fit *BgP*): fiat *A*.

17 os (*Pl*, ora *p*): ore *GABg*.
fit quando *GA* (*B*): aliquando *g*, fit aliquando *P*.

19 fiet *GA* (fit *BgP*).
in hoc *GA* (*B*): et hoc *gP* (ex hoc *p*).

20 enim *ego:* etiam *codd.*
ita et *ego:* ita ut (. . . indigebunt [-bit *Pl*]) *GA* (*P et* — constituta ut *sic g, om. B*).

23 concordat *GA* (-det *BgP*).

8,2 temperavit *G solus.*

5 agnosci *A:* cognoſ. (*sic*) *G* (cognoscere *g*, cognosci *P*).
ex *GA*: in *gP*.

pag.

8,10 exierit *G* (-igerit *g*).

12 quid *gP*: quis (qui is *A*) *GA*.
quōniam *ego:* quam *G*, quod *A, om. gP*.

14 commovendo *Gg* (*P*): sed comedendo *A* (*unde l*: quam comedere ipse in equo v.).

17 dicitur *GAg* (*lp*, dicetur *P*).
alias *GAP* (alię *g*, alie *lp*).

19 sint (*p*): sunt *GAgB*.

21 furiosi (*l*): furias *GAP* (furies gP^c).

24 lactis *GAg* (lac *Plp*).
ipsud *GA* (ipsum *gPlp*).

25 nec non *P:* nam non *GAg* (*p*, nam et *l*).

29 nos angimus *ego*: nos agimus *G* (utimur *gPp*), nos inplemus *A* (*l*).

33 lucretur (*Pp*): lucret *G*, lucet *A* (*om. l*), lucret ut *g*.

34 et *gP*: *om. GA*.

36 acuius *GA* (*l*, augens *g*, augent *p*, agens *P*). *desunt verba quaedam* (largitate . . . habeamus *suppl. l*).

9,3 Ratio *GAg* (-ones *l*, -onem *p, om. P*).
ergo *GgP:* autem *A*.

4 debeant: debeantur *G* (debeamus *gP*), discantur *A*.

5 habere *GAP:* sapere *g*.

6 et *AgP*: *om. GB* (*p*).
bene coctum *GA*: *om. AgP*.

7 et — talis (-es *g*) panis (-es *g*) m. digeruntur (-rentur *A*, -ritur *Pl*) *AgP: om. GB*.

8 levatus (*Plp*): -tum (ū) *GABg*.

9 satis *AgP: om. GB*.
post stomachum *sequitur locus (ex margine) interpolatus in GB, de quo aliisque qui mox infra, vid. Anecd. II, 68. 69. 76 (in A p. 73).*

10 De carnibus v. vaccinis *G* (De *om. P*): De carnis (-es *g*) v. vaccinas *Ag*.
vaporatis factis . . . coctis (*P*): vaporatas (-te *A*) factas . . . coctas *GAg*.
sodinga *G* (setinga *gp*, seodinga *P*), saudinga *A* (haut igne *l*).

11 expromatas *G* (expromato *g*, exbrumato *P*), exbrumatas *A*.

12 mittas *g:* mittat *GAP*.

14 in vasa (*pro* vaso) *g* (in vase *P*, in vas *p*): *om. GA*.

15 media bucula *G* (media buccularium *g*, medio buculario *P*), media poculum *A* (medium poculi *l*).
pulei *A*: puledium *Gg* (puleium *Pl*).

16 feniculi *gP* (*cf.* c. 54): feniculum (-ū) *GA*.

pag.

9,16 coquatur (*l*, coquantur *P*): coquat *G*, coquoquat *A*, coquant *g* (coques *p*).
17 addis *GAg* (ut *supra* mittis *v.* 14. 15 *etc.*, addas *l*, addes *p*).
mel *GAg* (*l*, mellis *Pp*).
quantum medietatem (-tē) *GA* (-te *g*). *cf. ad v.* 21.
vel quam quis *ego*: vel quis *GAg* (vel qui *l*).
18 coquas: coquat *GA*, coquant *g* (coquantur *P*).
19 ipsa olla (ulla *A*) *GAg*.
ut *gP*: et *GA*.
bene ius cum *GA*: sucū *g* (suco *P*, sucus *p*).
20 carne ipsa *Ag* (caro ipsa *P*): carnibus *G*.
teri. (*sic ad finem versus*) *G* = teris *gP*: tere *A*.
piperis (*P*): piper *GAg*.
21 costo et spica narde *G*, costu et spicana radia *A*, costū spica nardi *g*, costo spica nardi *P*.
q. medietatē s. *GA* (quantum solidi *gP*).
22 cariofili (carioflu *A*) *GA*: cariofilū *g*, -lo *P*.
tremissis *GA* (tremeses *g*, tremissus *P*).
23 trita (tritra *G*) *GAgP*.
vino modico (-cū *g*) *GgP*: vini modico *A* (modico vino *l*).
24 olla (ulla *A*) *GAgP*.
26 in ius *GA*: intus *gP*.
27 aut: et *G solus*.
unum (vinum *A*) *GA*: *om. gP*.
28 contenit *Gg* (-tinet g^{c} *Pl*, -netur *p*): continuit *A*.
bucculare *G*, buculare *A* (boculare *l*, buculario *gP*, buccu-lario g^{c} *p*).
coquatur (*Pl*): coquat *GA*, coquant *g*.
30 vervecine (*P*): verb(v *A*)icinas *GA*, berbecinas *Bg*, berbicinas *g*.
31 in assatura *GA*: assas *B*, assate *gP*. *cf. ad p.* 10, 5.
32 coquantur (*gPl*): coquat *GAB*.
foco *GAB*: de foco *gP*.
34 iuvat (*l*): iubet *GAg* (-vet G^{c} g^{c} *p*).
vaporatas . . . deveniant *gP*.
35 sales . . . mixti: salis . . . mixtus (mixtas *Ag*) *GAg* (sale . . . mixto *P*, sal . . . mixto *l*).
36 diffundantur: diffundatur *G*, perfundatur *A*, (assantur . . .) infundantur *gP*.
10,1 agnelline (*l*): agnelinas (angelinas *A*) *GA*, agnellinas *Bg*.
hedis *A* (*lp*): edis *GBgP*.
3 asse bone (*P*): assas bonas (-na *A*, -ne *B*) *GAB*.
4 accipiuntur *GBg*: -antur *A* (-atur *sc. caro P*).

pag.

10,5 utende (intende *A*) *GA* (*l*): edendi *g* (*ut* edantur *p solus p. 9, 30*).
assature *A*, asutore *g*: assa *G*, asse *B* (*p*, assate *l*).

7 hinnuleis: enocleis (*sic, non* enodeis) *G*, elnuleis *A* — *i. e.* enuleis *GA* (mulius *g*, mulis *p*, hinnulis *Pl*).
vero (*sic*) *G*: *om. AgP* (*transposuerunt lp*).
et (de c.) *GA*: vel *gP*.
capreolis (*lp*): capriolis (-las *A*) *GAgP*.

8 quando *A*: quantum *GgP* (-to *p*).

9 aprunae: Apru (i G^c) nis (*ex titulo repetito*) *G*, De aprunis *Bg* (aprine *Pp*), De caprinis *A* (*l*).
quanto (*p*): quantum *GABgP* (quando *l*).

10 a foco *gP* (*p*): de foco *GAB* (*l*).

11 de verb(v *A*)icinas (-nis $G^c p$), de berbicinas *g* (*et* de *om.* berbicina *B*, vervecina *P*, vervicinas *l*).

12 quanto . . . tanto *B* (*p*): quantū . . . tantū *GAgP* (*l*).

14 porcelinas (*sc.* carnes) *G*: porcellinis *ABgP*.
assos *G* (*pro*) assas *B*: assum *A* (*l*, *om. P*, expedita sunt *g*, expediti sunt *p*).

15 apte *G*: apti *ABgP* (*l*).

16 sale in aqua *ABgP*: in sale et aqua *G*.
soluto *gP*: -ta *GAB*.
cum pinnas *g solus*.

17 quando manducantur fuerint *AgP* (*lp*): fuerint quando manducantur *G*.

19 lactantis *GA* (-tes *BPl*): de lactentes *g* (*et* de *om. p*).

20 elixi *GA*: sunt et elexe *g* (*ubi* apti et congrui . . . elexe . . . asse — *at* sunt et elixi *p*).

21 et ne *G* (nec *gP*): ne *A*.

22 oximelli *G* (-le *gP*), hoc si melle *A* (hocimellis *l*).
adora *G*, ad hora *g* (ad horam *Pl*), ad ore *A*.

23 ut duas *GA*, et duas *g* (et II. *P*, ex duabus *p*).
de melle (*gPl*): de mel *GA*.

24 adhibeatur *om. gP*.
coquat *G*, -tur *Ag* (coquantur *Pp*).
vaso fictili *g* (vase fictili *Plp*): vas fictile *GA*.

26 bubus: bualibus *GBg* (*ex duabus conflata lectione* bu-alibus *i. e.* bubus *et* bubalis *pro* bubulis — bubalibus g^c, bubualibus *p*), bubolis *A* (bubulis *l*).
sic apti sunt *G*: sic apti (sicapti *g*, si capti *Blp*) fuerint (*scil.* bubali! *cf. Plin. 8, 38*) *ABg*.

28 assas *GA*: et assa *gP*.
longius a foco (*lp*, longe a foco *P*): longius foco *GABg*.

29 tamen — accipiuntur *GB*: *om. AgP*.

pag.

10,30 bualine *GB*, boalinę *g*, bubaline *A* (*lg*^{c} *p*, bovine *P*).
31 exierit *GA*, -igerit *Bg* (*l*, -egerit *Pp*).
34 leporis *GAB* (-res *l*), -rinas *g* (-rine *Pp*).
novelli *A* (*l*): -le *GBgP*.
ipsi *G* (*l*): ipse *ABgP*.
sumendi *GAB*: sumantur *gP*.
35 habente (*P*): habentem (-tē *Bg*) *GABg* (-tes *p*).
cariofili *G*: gariofilum *B*, cariofolum *Ag* (gariofili *lp*, cariofilo *P*).
et gingiber. costo *G*: et congrui *A* (et costi *l*), et costum *g*, costum *B*, *om.* *P*.
et spica nardi vel folio (-ū *Bg*) *GABgP*.
11,1 exire *GAg*: exigere *B* (*al.* *Pl*).
2 (*et* 3) adhora *GABg*.
3 bradronis *G*, bradonis *A*, bradones *B* (*p*), pradones *g*, brado *P* (prado *l*).
4 laredus . . . siccus *G* (lardus . . . siccus *p*) *solus*.
devenit: deveniat *G* (deveniet *l*).
5 et (ut *G* *solus*) qui manducaverit *GB* (*l*): et quia manducavit *A*, et si manducatur *P*, et manducatur *g* (manducatusque *p*)
iuvatur *GA*: iuvat *gP* (*lp*).
etiam et *ABg*: et etiam *G*.
8—9 et bene — coqui *om.* *g* (*p*), *non* *P* (et bene — conficitur *om.* *B*).
10 de cute *GA*: decoctum *g*, de cocto *P*.
12 quod in cibo *GA*: quod frigitur (*scil.* *om.* si) in cibo (a. s. f.) *gP* (quod frigitur cibo alicui s. *p*).
13 non fuerit *GAB*: non est *gP*.
14 frictura *GAgP* (*p*): frixura *B* (*l*).
17 alia medicina (*p*): alias medicinas *GAgP* (alia medicamenta *B*).
qui (sic . . .) *GAB* (*p*): quia *gP* (*l*).
18 quia *Gg* (quod *l*): qui *AB*.
grande — beneficio *om.* *G* *solus*.
grande est et (*l*): grandem est et *A*, grandē et *B*, grande et *g*.
20 vitia: viscera (*iterum errore*) *G* (*ut ante corr.* *l*).
21 per ipsū sanantur *gP*: per ipso sanatur (-tus *A*) *GAB*.
22 expellit hoc *GABP*: expellet (*om.* hoc) *g*.
23 et (*ante* quod) *om.* *G* *solus*.
25 credatur quod (*Pl*): credatur quae (q; *G*) *GABg* (credantur que *p*).
aut *ego*: et *GAP*, *om.* *Bg*.

pag.

11,26 plaga *GAB*: ferro *gP*.
27 et purgat *GBg*: purgat (*om.* et) *A* (*l*), expurgat *P* (*p*).
putre(i *GBg*)dinem (*sic*) *GABgP* (*lp*).
vulneris *om. A et* (*ubi* ipsius) *B* (*non l*).
et (*ante* sanat) *om. G solus.*
28 poterit: poterat *G solus.*
viscera *om. g* (*non p*) et (*ubi* posteriora) *P*.
30 et quod *Bg* (nam quod *P*): ut quod *G*, quod (*om.* et) *A*.
medici cum *ego*: medici in *GAg*, medicū *B*, medici *P* (*p*).
31 curare *G*: vulnera curare *ABP*, vulneribus curare *g* (in vulneribus curare *p*).
sanant (*p*): sanantur *GABgP*.
32 et medus vel *B* (et medonem et *l*): vel medus (metus *A*) et *GAg*, vel met et *P* (vel medo vel *p*).
33 ex toto *ABg*, et tota (quidem c. *etc.*) *P*: *om. G*.
quę *g*, que *P* (*lp*): qui *G*, quia *A*.
34 rationem habet et beneficium praestat *AgP*: beneficium prestat (prestet *G*) et rationem habet *GB*.
35 tisana: te(i *corr.*)sane *G*, ette sani *A*, etthesanę *B*, et tipsanas *P* (pthipsina *l*, et tysana *p*, *ubi* et tysse norū nos f. *g*).
quam (*p*): quae (que) *GABg* (quod *P*).
alio genere *AgP*: tamen generaliter frigida est (*interpol.*) *GB* (*p*).
de medo: de metus *G*, de medis *A*, de medus *Bg*, de mezo *P* (medum *l*, de medone *p*).
12,1 Renis (-nes *B*) *GAB*: ad renes (*et deinde iterum* De porco . . . renes) *gP* (renes. Renes *p*).
3 animale *GAB*, animal (*sic*) *g* (animali *Plp*).
4 vervices *G* (berbicis *g*), verbecis *A* (*l*, vervecis *Pp*).
5 preterea illa *GA* (preter illa *Pl*, preter — spissa *om. gp*).
8 De sumen. Sumen porcino *G*, De sumen porcino *AB*, De sumen vero porcina (*sic*) *g* (Sumen vero porcinum *Pl*).
ipsud (ipsut *G*) *GA*: ipsum *BgP* (*l*).
11 fartalia *G*, fertalia *A* (farta talia *sic l*), fartalio *g* (*p*).
12 ficato *G*, fecado *A* (figato *g*, fecato *P*, fegedo *l*).
13 volunt *G* (*l*), voluit (*sic pro* voluit) *A et g* (*ubi* sanitas inuulner& *pro* sani tam̄ si voluerit), voluerint *B* (*p*), -runt *P*.
14 craticula (*Plp*): graticula *GABg*.
unguatur *B* (ungatur *P*): ungat *GA* (unguat *l*), unguet *g*.
15 aut *om. G* (*et l ex A*, *ubi* ungata ut *pro* ungat aut).

pag.

12,15 uncto *GAB* (*l*, laredo *g*, lardo *Pp*).
in subtilibus carbonibus (*p*, subpositis carbonibus *P*): in sub(p*g*)tiles (-is *G*) carbones (-is *G*) *GAg* (*l*).
16 assetur (assentur *Al*) *AP*: asset (-ent *G*) *Gg*.
ita ut *GgP*: aut *A* (ut *l*).
crudastrum sit (*l*, pene sit crudus *P*): crudas trosint *G*, crudas tersint *A*, crudas transit *g* (*unde* cruditas transeat *p*).
calens ipsum: calentes ipso *G* (calentes ipsas *g*), calentis ipsius *A*.
18 de avibus vero hoc est *GAgP*: *om. B* (*ubi* Fasianus vero et pastas vel ansaris . . .)
fasianis pastis (*P*): fasianus (fassianus *Gl*, phasianus *g*) pastas *GAg*.
anseribus (*P*): ansaris *G*, anseris *A* (-res *l*), anseras *g*.
19 quia pascuntur *GAB*: qui per aquas nascuntur *g* (. . . anseris que per aquas pascītur *p*).
tantum quia *BP* (*om. g usque ad v.* expedit, tamen que *l*, quia *p*): tamen qui tantum (*ex dupl. lect.*) *GA*.
20 habet (*p*): habent *GABP*.
expedit: expediunt *GAP* (uti oportet *Bp*).
21 presumantur (*BPlp*): -matur *GAg*.
gravant (*BPlp*): gravat *GAg*.
quia — adiecta *GA* (*Pl*): *om. g* (et non . . . adiecta *Bp*).
23 galline vel pulli (*Plp*): galline vel pullus *G*, gallina vel pullus *A*, gallinas vel pullos *Bg*.
25 nam stivis (nāstivis) *G*, nam si vis *A*, nam estivis *B*: nam non estivis *g solus*.
ante sera *GAg* (ante seu *sic B*, ante sero *P*).
qui *ego*: quia *GABgP* (*lp*).
26 capriati: *sic GABg*.
27 ascelle (*Pp*): ascellas *GABg* (*l*).
quia ista *GA*: *om. BgP* (*deinde* meliores enim *g*).
28 sanis: bonis *G solus*.
29 et ista et omnia *BP* (et ista omnia *gp*): et omnia *GA* (*l*).
30 quaerunt (*ante* quae sunt) *addidi*.
31 ad viros (adveros *G*) *GB*: adversus *AgP*.
diversa ciborum *AgP*: diversa cibora *G*, diversos cibos *B*.
34 con(m)mixta *GABg* (*lp*): comesta *P* (*recte fort.*).
unū (*sic*) cibus *G solus*.
36 scriptae (*Plp*): scriptas (. . . cocte) *GABg*.
13,2 adora *GAg* (adhora g^c).
3 delonge a foco (*B*): longe infoco *GP*, (unde) longe ad focum *B*, longe a foco *g* (*p*), delonge in foco *A* (*l*).

pag.

13,4 *sequitur hic cap. 25—26 (ante c. 24) in A (l) — vid. Anecd. II p. 77.*
maxime *GA*: maximi *gP*.

5 et *GAP*: ut *Bg* (*p*).
c̄aprientur (*gp*): caprient *GAB* (*l*).

6 qui *ego*: quia *omnes*.
et in vino missi (?) *ego*: aut in muno misso *G*, inmuno mosso *A* (in conmuno misso *l*), in monomissa *B*, in bono misso *g* (inmono mismo *p*, bonas sic missas *P*)

7 qui delectatur *ego* (quem delectat *Pp*): cui delectat *GABg* (*l*).

8 postea cum *G*: postea (*om.* cum) *A* (postea quam *lP* postea — fuerit *om. Bgp*).

9 ante (*l*, aut *A*) una [hora *errore prius scriptum non delevit G*] die aut (vel *BgP*) biduo (-um *B*) *GA*.

11 De agrestes vero aves *g solus*.
turtures (turtoris *G*) *GAB* (*lp*): *om. gP* (*non p*).
quidem qui: quidem quia *GA* (*l*), quia quidem *g*, qui (*om.* quidem) *B*, que quidem *P*.

12 graviores sunt: *sic GAgP* (esse graviores *Bp*, quia graviores sunt *l*).

15 que latine dicitur sitri *GA* (*l*, quem latini dicuntur sitri *g*, quam latini dicunt varatrum *sic P*): *om. Bp*.

16 ipsud (ipsup *sic G*) *GA*: ipsi *g* (ipsam *l*, *om. Bp*).

17 adprehenderit *Gg* (comprehenderit *Bl*): preserit *A*, prehenderit *P*.

18 ipsum: ipsam *GB* (*l*), ipsā ipsū (*ex dupl. lect.*) *A*, ipsa die *gP* (*p*).

19 aliquis (-qui *B*): aliquid *G solus* (de ipsa aliquis *sic Al*).
de ipso: de ipsa *GABP* (*lp*, de ipse *g*).

21 ignoscens *A* (ignorans *l*): agnoscens *GgP*.

22 subsequatur: obsequatur *G solus*.

23 partem facies *GAB* (p. faciei *l*, partim faciem *p*).
istud: ita ut (*iterum*) *G solus*.
et ego *GB* (*p*): *om. A* (*l*), Ego (aut — istud et *om.*) *g* (Studens ergo *pro* Istud et ego *P*).

24 in tempore meo *B* (*lp*): in tempora mea *GA* (in tempore ea *g*, in tempore *P*).

25 duo rustici: deorustici *G solus*.
sic *GB* (*l*): *om. AP*, hic *g* (hunc *p*).
ad horam (*Pl*): adora *GA* (adira *B*), adhora *g*.

26 deiusum: deiuso *GABg* (deiosum *P*, deorsum *l*).

28 adsiduae *B*: assidue *GA*, -duę *g*.

29 dare *GB* (*p*): dari *A* (*l*c, datum *l*, da *g*, oportet dare *P*).

pag.

13,29 illud (*Plp*): illum *GAB*.
contemperari: (possit . . .) contemperare *GAB* (*lp et ubi* possint *P*).

30 nam *AP*: *om. GB* (sturnos vero . . . *p*). *in g absunt haec omnia a v.* ut possit *p.* 13,29 — congrui *p.* 14,7 (*item in P a v.* carnes *p.* 13,33 — 14,7 *et in Bp p.* 14, 2 — 6).
adserunt *B* (asserunt *Pl*): adserent *GA*.

32 comestis (*p*): cum istis (cũistis *G*) *GA* (*l*, quod et istis *P*), commixtis *B*.
(contigit . . .) perducere: *sic GAB* (*lp*).

33 de gruibus (*l*): de gruis (-es *A*) *GAB*.
praesumantur *addidi* (comeduntur *add. p*).

36 bone *GA* (*l*): boni *B* (*p*).
ipsarum . coctae: ipsorum coctas *GA* (ipsorum cocta *l*), eorum elixa *B* (*p*).

14,1 nam non assae *ego*: nam assas *GAB* (nam assa *l*, nam assati *p*).
congruae: congrua *GAB* (*l*, congrui *p*).

2 desentericis *GA*, disintericis *B*.
ut (*scil.* ita ut) . . . sint: *sic GA* (vel elixe bone sunt *l*), *om.* (ut elixa — *v.* 6 sale) *Bp*.

3 sale *GA* (sal *l*).

4 unum fasciculum: *sic GA* (*l*).

5 coquantur: coquat *G*, cocat *A* (coquatur *l*).

6 sin vero: siñ vero *G*, si non vero *A* (si vero non *l*).
intingatur: intingat *GA* (-guat *l*).

7 columbi *A et* (columbi carnes) *B*: columbe *G* (*l*).
congrui *G* (congrua *B*): congrue *A* (*l*).

8 ipsorum: *sic GABgP* (*l*, *om. p*).

9 assantur (*l*): assant *GAgP*.
de sale moriale ne tangantur (n&angantur *G*) *GA* (de sale mixto lene tangantur *l*), de salmoria bene tangantur *P*, bene tangantur de sale moira (*sic*) *g*.

10 de passeribus *ego* (De passaris *rubr. G*): passaris *G*, passeris *A*, -res *BgP*.
nutriuntur (*P*): nutriunt (-ant *A*) *GABg*.

11 ipsorum: *sic GABgP* (*l*, *om.* — *ubi* passerum . . . pullos — *p*).
aut *A* (*l*): et *BgP*, *om.* (assos elisós) *G*.
post presumere *soli B* (*p*) (*ex coniectura*) *addunt* bonum est (bona est *B*), *om. GA* (*l*) *g et* (*ubi* presumantur) *P*.

12 ficetule (*P*, ficedule *plc*): ficitulas (fictulas *A*, *unde* fatulas *l*) *GA*, fecidolas *B*, facidolas *g*.

pag.

14,12 ipse bone et apte (*Pp*): ipsas bonas et apti (apta *A*, aptas *gl*) *GAg*, ipsa bona et apta *B*.
vel alia *GBgP* (*p*): vel inta *A* (*unde* si velint *l*).
13 aucellarum *A*: aucellorum *GBgP*.
que (*gPlp*): qui (quia ab is carnis h. *A*) *GAB*.
praesumantur (*P*): vel alias aves (avis *A*) teneras presumantur (prusumantur *G*, presumentes *B*) *GAB* (*l*), vel alias carnes genera presumantur *g*. *quae ex glossa addita omisi cum scriptore codicis P*.
anates (*P*): anetis (*cum rubr.* De anetis) *G*, anatis *AB*, *om. g*.
14 ipsi *GA* (ipsę *g*, *diff. BP*).
presumantur (prusumentur *G*) pectus illorum *G* (sumatur pectus illorum *l*), presumantur pectora ipsorum (earum *p*) *BgP* (*p*).
15 avis que dicitur tarda *GP*: avis que dicitur avetarda *A*, (ovis avetarda *l*), aves qui dicitur ave tarta *g*, avetarda aves *B* (avetarta avis *p*)
sed *om. G solus*.
16 haberi (*lp*): habere *GAB* (habetur *gP*).
17 isicium (*B*, ysicium *p*): sicium *G*, et sicium *A* (essicium *l*), ericium *g*, hisicium *P*.
de gallinis vel pullis (*Plp*): de gallinas vel pullos *GABg*.
tenerius . . . durius: tenerior (-ores *g*) . . . durior *GABg* (*l*, tenerum . . . durum *P*, tenerius . . . durum *p*).
18 durius: durior *GABg* (*l*, durum *Pp*).
19 corruptelam (*Plp*, -tellam *B*): corruptilla (*sic*) *GA*, -tela *g*.
20 tenerius (*p*): tenerior *GABg* (*l*, tenerum *P*).
et (*ante* bene) *GA* (*l*): *om. BgP* (*p*).
bene *om. G solus*.
22 afrutum: afratus *GA* (*l*), afrato *g*, affatus *B*, afra *P* (afratos *p*).
grece quod *GAB* (*l*): quod grece *gP* (etiam grece *p*).
23 de albumen deova *GA*, de albumine (albū *g*) ovorum (ovarum *B*) *BgP*.
24 ovarum *GA* (-orum *gP*, *om. B*).
ita ut *GBgP* (*p*): aut *A* (et *l*).
25 ipsud (ipsut *G*) *Gg* (ipsi *B*, ipsum *Plp*): istud *A*.
afruti: afratu *G* (afrato *g*, afrum *P*), afratei *A* (-ti *l*).
iuscello facto et megroario (et in egro ario *A*, et inegruario *g*) *GAg* (in iuscello facto et in egrario *l*, in iusello factum in egroario *P*). *haec a. v.* afratu — (*v.* 30) manducatur *om. B* (*p*). *scripsi* et (aut ?) oenogaro (?).
26 gavata *G* (givida *g*, gaveta *P*), gravata *A* (grabata *l*).

pag.

14,26 monticulus: monticlos *G* (monticolosos *g*, manticolis *P*), montiglos (*sc.* montiglose sic gr. *etc.*) *A* (*l*).
gavata *G* (gibida *g*, gaveta *P*), gravata *A* (grabata *l*).
27 in carbonis *GA* (-nes *gl*, in carbonibus *P*).
coquatur (*P*): coquat *G*, coquet *A* (*l*), coquit *g*.
28 ipsut *G*, ipsed *A* (ipsum *Plp*), de ipso *g*.
afratu *GA* (afrato *g*, afrati *l*, afrum *P*).
missorio *Gg* (missuriū *l*, missurio *P*): messurio *A*.
gravata *GA* (grabata *l*), caveda *g*, gaveta *P*.
29 modicū mero et mel *GA* (modicum de mero et de melle *l*), modicū (-co *P*) mellis *gP*.
30 cocleari (çocloar *G*, coclari *A*) *GA* (cocleare *l*): cocleario *gP*.
novola manducatur tenera *G*, novella tenera manducantur (-catur *l*, -cetur *l*[c]) *A*, napula (nopula *ante corr.*) tenent et manducantur *g*, nepula tenera manducetur *P*.
31 ipso opere: ipsa opera *GAB* (*lp*, ipsa olla *g*, ipsa hora *P*).
de pectenis (-nes *A*) *GA*, de pectinis (-nes *g*) *gP* (*deinde* marinos *solus g*).
32 quia: quē (q;) *solus G*.
33 de ipsos puros pectinis (-nes *Ag*) *GAg*, *om.* (*cum v.* et — niveae) *BP* (*p*).
fient sferę niveae *G*: frictis ferro neucae *A* (finis fere neuce *l*), fiunt fer nive *g*.
34 De ova gallinarum (*rubr.*). Ova g. *G*, de ova g. *A*, de ovas g. *g* (de ovis g. *Plp*).
35 sale modicum: *sic GABg* (sal modicum *l*, modico sale *p*, modicum salis *P*).
36 quanta *GA*: quantum *gP* (*lp*).
15, 1 corpori (*lp*): corporis *GAgP* (*diff. B*).
1—2 *sic habet g* ita ut frigida et sic coquant lento foco — *item P (unde p)* ita ut in (in *om. p*) frigida aqua coquantur lento foco.
coquantur (*Pp*): coquant *GAg* (*l*).
3 in carbonis *GA* (-nes *gl*, -nibus *Pp*).
4 calefiat *A* (-ant *Plp*): caleficiat *G*, calefaciat *g*.
illa aqua sic *G* (illa aqua qui sic *g*, illa aqua que sic *P*): illa qua sic (penetrant) *A* (illa quasi *l*).
5 in ferventi (-te *Bg*) aqua *GABgP* (*l*): in ferventem aquam *p*.
missa (misi *A*) fuerint: misserint (*sic*) *G*.
coagulatur (*p*): coacolat *G*, -culat *A*, -gulat *BP* -golat *g* (-gulant *l*).
6 et (*ante* med.) *GB*: *om. AGP*.

pag.

15,6 illud (illut *G*) *GA: om. BgP.*
et (*ante* dev.) (*lp*): *om. GABgP.*
7 qui sic *GgP*: quis *AB* (sic quis *l*).
nocetur (*p*): nocet *GABgP* (*l*).
si (*Pl* et *alio loco* — si autem sicut — *p*): *om. GAg.*
8 cocus: coctas *G solus.*
agitet (aget et *A*) *AgP*: agitat *G.*
10 aut ex casu (-so *g*) *GAg* (*l*, ut caseus *P*).
quo modo *GAB* (*l*): cū modo *g* (cum *transpos.p*: *diff. P*).
in enpisa *GA,* in pisa *B*, inpensa *g* (in mensa *l*), in inpinsa *P* (in impis apponuntur *l*).
11 tantum (*p*): tamen (tam̄ *G*) *GAB* (*l*), *om.* (med. — pres.) *gP.*
12 sed et (*G ?*) *A* (*l*): s⟨ed⟩ *in ras.* G^c, sed *gP.*
corruptelam (G^c g^c *Plp*): -tilla (*sic*) *A,* -tillā *Gg.*
13 ventris *AP* (*l*): ventri *Gg* (*p*).
cavendum (-do *Ag et ante corr. G*) . . . albumina: *sic GAgP* (*sed* albumen *gp,* -mine *P*).
14 ovarum *AG et mox iterum A*(*G*)*g* (dura — ovarum *om. G*).
15 corpori *A:* corporis *g et ante corr. G* (corporib; G^c *P*).
16 docent *GA:* dicunt *gP.*
17 comedent *A* (*Bgl*, -ant *P*): comedunt *G.*
18 plus sorbilia *GA:* plus sorbilia facta *B,* plus sorbilia facta plus congrua sunt *gP.*
illud: illū *Gg.*
20 fasianina *GgP* (*p*): fasiana *AB* (*l*).
sed meliora gallinacia (-tia *G*) *GAB:* meliora agallinatia *g,* meliora gallinarum *P* (*om.* sed *gPp*).
21 Omne — sunt: *haec soli praebent gP* (*sic:* Om̄ genus polluti graves sunt et indigesti *g,* Omne genus boleti grave est et indigestum *P*).
mussiriones *P:* musariones *g.*
22 tuferae: tufaras *g,* tuferas *P.*
ab *g: om. P.*
politis *g,* boletis *P.*
23 qui (*Pp*): quę (quae *B*) *GBAg* (*l*).
25 operi *ego:* opera *GABgP* (*et, ubi* fiunt, G^c *lp*).
quod: qui *GA* (que *BgP*G^c *lp*).
26 spumeo *Gg:* spum̄ *A* (*l*), spum& *B*, spumeum *P.*
de ovo: de ova (ava *B*) *GABg* (de ovis *Plp*).
misceatur (commisceatur *P*, misceantur *p*): miscat *GA* (miscet *l,* miscant *g*).
27 quam: *sic GA* (*l*), sed quam *g* (*p*), sed *P* (*om. B*). *fort. scr.* nam non.

pag.

15,27 comestum (*Pp*): cummixtum *G*, commixtum *A* (*l*), -to *g*.

28 esoce: aesece *G*, essoce *A* (*l*), isoci *g* (esoce *p*), esocus *P*.
de pluribus diebus (*Plp* G^c): de plures dies *GABg*.

30 (salsi) sunt *GA* (*l*): fuerint *BP* (-rit *gp*).
nutriunt *GA:* generant *gP* (*lp*).
cutis — nocet: *haec in codd. statim post prius illud* nocet *(v. 27) subiciuntur suo loco a me nunc restituta post* nutriunt *ad finem cap. de esoce.*
cutis (*Pp*): cutem (-tē) *GABg* (*l*).

31 esocis: isicii *GB*, sicci *A* (*l*) isice *g*, esoce *P* (*om. p, ubi* cutis vero ipsius).
ipsius *GAB* (*lp*): ipsi *g*, ipsae *P*.
quomodo *GABg:* quando *Pp* (si *l*).
frixus (*Pp*): frixum *GABg* (frixa *l*).

33 platensis *G*, placentis *A*, platinsis *B* (*g, ubi* De platinsi *ex rubr. quam servavit G* = De platensi *p*), platensi *P*.
soleae: solere *GABP* (*l*), solire *g* (solea *p*).
quae: quos *GAB* (*l*), quia *g* (*p*), qui *P*.

34 sunt *om. G solus.*

36 in (saxosis) *om. G solus.*

16,1 ille que (*Plp*): illi qui *GAB* (illę qui G^c, illi quę *g*).

2 ut *om. A* (*l*).
ca(p *G*)pellentur *GA:* capu(o *g*)lentur *BgP* (*p*, aperientur *l*).

3 bridos (*sic*) *G*, brido *A* (*l*): bredo *B* (*p*), breto *g*, bredu *P*.

4 in *G: om. AGP* (*lp*).
salemoria *G*, sale moria *Ag*, salmoria *P* (sale mixto *l*, sale et muria *p*).
assantur *gP* (*lp*): assant *GA*.
magis durior *AgP* (*lp*): maior durior *G*.

5 caro ipsa (ipsarum *P*) *AgP* (*l*): ipsa caro *G* (*p*).

6 trucanti (truncanti *A*, -cati *l*) *GA*: tracanti *B* (*p*), troganti *gP*.
illi *GAB* (*lp*): vero illi *g*, vel illi *P*.
pisciunculi (pisciū coli *B*) *GB:* pisciculi *AgP*.

8 tecunis *G*, teccuris *A*, teccones *B*, teaones *g* (beaones *p*), teones *P*.
filii esocum *GAP* (*p*), filiae socum *B:* viri isocum *g*.
ipsi *GA:* et ipsi *BgP* (*p*).

10 cracatiu (cacratiu *A, unde* cacraucio *l*) *GA i. e.* cracatio *g:* creatius *P*.
possunt *gP* (*l*): possent *G*, possint *A*.

12 naupridas *GA*, naupredas *BGP* (lampidas *l*, lamprede *p*).
nominare (*sic simpl.*) *omnes.*

13 melancoliam *GAB* (-liamque *p*), -licum (*sic*) *gP* (*l*).

pag.

16,14 ita et *ego*: ita ut *GAB* (*l*), aut *gP* (et *p*).
15 nutriunt (nutriant l^c) . . . generant *omnes*.
16 recens (*Pp*): recente *GBg*, -tes *A* (*l*).
oluerint *GAB* (*p*, voluerint *l*): vetito (*sic*) *g*, fetent *P*.
18 in testa sua (*Pp*): in testo suo *GAg*, in testi suo *B* (in teste suo *l*).
19 inde *GAg* (*l*): quae (que) inde *BP* (*p*).
fient (*l*, fiunt *p*. *cf*. *p*. *14,33*): fiat *G*, fiet *AP*, fit *Bg*.
et congrui (congra | uis *G*) sunt *GA* (et congrua sunt *l*): congrua sunt (*om*. et) *g* (*p*), congrua est *BP*.
20 sed tamen et ipse si recentis f. *G*: si tamen et ipsi recentes (-tis *A*) f. *AB* (*l*, tamen et si ipsi r. f. *P*), *om*. *g* (*p*).
21 necesse habetur: n. habet *GABg* (n. habent *l*, si n. habet *p*, necesse est ut . . . promittantur *P*).
23 quomodo *GBgP* (*p*): quodam modo *A* (*l*).
in testa sua (suo *B*) *AB*: in tecta sua *Gg* (in testis suis *P*, in teste sua *l*).
24 comedet: -dent *GABgP* (-derit *l*, comedere voluerint *p*).
vel: *sic GAg*, *om*. *BP*.
expondolo puro (porn *G*, poro G^c) *Gg* (ex spondolo puro *P*, ex spondilo puro *p*), expondulům (-lům *l*) purū (-ro *l*) *A*, spondolum suum *B*.
manducet *GAB*: -cent *gP*.
25 illo (*p*): illud *GABgP* (*et ubi* sublatum sit *l*).
gyro (*gp*): giro *GABP* (*l*).
pendet sublato (*Pp*): pendit (-tur *g*) sublatū *GABg*.
26 si olent et quis *G* (et qui *g*, ei qui *B*, qui *P*): solent quis *A* (si olentem quis *l*).
27 habet *Bg*: habent *GAP*.
28 De oleribus vero *B* (*p*): *om*. *GP* (*ubi rubr*. de oleribus) *et* (*sine rubr*.) *Ag*.
29 et stibo et hiberno *G*, et estivo et iberno *A*: aestate et hieme *B* (estivo *gP*, *ubi* et hiberno caulis vero *om*.).
hiemis (-me *Bg*) tempore *A*: maelantemporie *G*.
30 stivis *GA*.
31 uno more *GBgP* (*p*): une mores *A* (humorosi *l*).
adhora Gg^c, ad ora *Ag*, ad horam *BP* (*lp*).
32 fuerint *ABP* (*lp*): -rit *Gg*.
33 si forte *GA*: forte (*om*. si) *B*, nisi forte *g et* (*ubi* non accip.) *P* (nocent nisi forte *p*).
34 et cruda *GABP* (*l*): cruda *g* (*p*).
et sanis *GgP*: sanis *AB* (*lp*).
35 exsiccentur (*l*): exsucent *G*, exucent *g*, exiccent *A*, exsiccent *B* (siccentur *P*).

pag.

17,1 napi: navi *G* (napis *A*, napes *l*, *ex rubr.* De napis *G*). — napi: napi vero *gP* (napi etiam *p*).

2 carnibus *AB* (*Plp*): carbonibus *Gg*.

vel *GAB:* et *gP* (sive cum *l*).

ita ut *GB:* aut *Ag* (*l*), *om. P.*

3 coctura *GAP:* coptoria *A*, cocturia *g* (coctorium *l*).

mittatur *GBP:* intacte (*sic*) *A* (mittantur *l*), mittitur *g* (mittetur *p*).

4 pasta(to *B*, te *g*, ti *Pp*)nace *GA* (*l*).

comestae (commeste *p*): commixte *G* (*l*), commixta *A*, commixtim *g* (cocte *P*).

5 primum in cal(i *l*)dum *A*, primo in cal(i *B*)da *GB*, primis in cal(l)idis *g* (*p*), primis in calida aqua *P*.

6 predurentur *g* (*p*): predurent *B*, perdurent *GAP* (perdurant *l*, *sed al. m. supra scr.* mollientur).

7 satis *om. gP* (*p*).

8 et (*ante* urinas) *om. gP* (*p*).

9 feniculi radice (-cem *B*) *gB:* fenucula radices *G*, finiculi radicis *A* (feniculi radices *l*, f. radix *P*).

cor(*lA*)iandri modicum (ū) *ABP*, coriandro modicam (*sic*) *G* (coriandrum modicum *l*), modicū coliandrū *g* (modico coriandri *p*).

ad horam (*Pp*): adora *Gg*, ad orem *A*, ad hora *Bg*[c].

10 mente (*p*): menta *GABgP* (*l*).

ipsa *GgP* (*l*): ipso *AB* (*om. p*).

et asparagi vero *GA:* et asp. (*om.* vero) *gP* (*l*).

11 elixari (*Plp*): elixare *GAg*.

13 et cor(*l g*)iandrum vel anetum *gP*.

porrioni(e)s: *sic GABg* (*p*, porriculi *P*, porri *l*).

14 miscentur (*p*): miscuntur *GA*, miscantur *g* (misceantur *Pl*).

15 predurentur (*lp*): p̄durent *G*, perducerentur *A*, perdurentur *gP*.

16 cu(o *g*)curbite *gP* (*lp*): co(u *A*)curbitas *GA* (-ta *B*).

praesumendae (p̄sumendas *G*, presumentes *A*): praesumantur *Bg* (*lp*).

quia *om. G solus.*

18 iugiter *GAB* (*lp*): IIII. & ter (*sic* !) *g*, IIII. vel III. *P*.

de(i *B*)lic(g *Gg*)atas cucurbitas elixas (-xe *G*) . . . con(co-*B*)mixtas (commiscis *g*) *GAgB* (*l*). *nominativos* (. . . comeste) *scr. p et (al. m.) P.*

cu(o *G*)curbitas *GA* (*l*): cu(o *g*)curbitellas *Bg* (-telle *p*, delectis cucurbitellis *P*).

19 bene et sal et oleo *A* (bene sale et oleo *l*) *soli.*

ad contemperandum (-das *cett.*) febris *A*.

pag.

17,21 enim *GAB*: vero *gP* (*l*, autem *p*).

22 cum semine *ego (cf. v. 27 et 23):* semen (sem̄) *omnes.*

23 renium *Gg:* renum *ABP* (*lp*). *sed v. 24* renium *GAg* (*l*): renum *B* (*p*) *et v. 30* renium *Gg:* renuū *A*, renum *BP* (*l*).
de cucumeres *g sol.* (*unde* cucumeribus *p*).

24 pro . . . vit(c *A*)ia *GAB* (*et om.* pro *gP*, *unde* ad . . . vitia *p*, viciis *l*).

27 maxime *ego:* maxime interiora *codd.* (*delevi explicationem* = abintus: *cf. Galen. VI, 566* τὸ τῆς σαρκὸς ἔνδον ἐν ᾧ τὸ σπέρμα). *nisi forte lateat* ἐντεριώνη.
melius est: melior est *Gg*, meliora *A* (*l*), meliora est *B* (meliora sunt *P*, meliores sunt *p*).

29 puleium (-eiu *G*, -edium *g*) admixtum *GABgP.*

31 satis aceto crudo *GA* (satisto crudo *sic l*), satis acidū crudū *g*, (quia inimicu ausacitum crudum *B*).

32 ępati non petit (*sic*) *G*, epati (epate *B*, eparis *P*) non expedit *gBP*, epatingo (epatico *l*) expedit *A* (*l*).

34 radices: rafani *P solus.*
fleu(eo *g*)maticis *AGB*. *item p. 18,1.*
tamen — maturent: *om. G solus*, tamen ut V (et *add. l*, vel *P*, aut *Bg*) amplius dies collecti (*BP*, -te *l*, *om. g*) maturant (maturient *g*, morirent *B*, marcuerint *P*) *A*.

35 ad hora *G* (-ram *BgP*), adhora *A*.

18,1 et *GAB* (*l*) *om. gP* (*p*).
vel *GAgP:* et *B*.

2 facit etiam (facile dū *A*) ad aquas diversas *GAB* (*p*, *om. l*): facit etiam quiacuarte versas *g*, facit etiam uvę curas diversas *P*.

5 ascalonia *G*, aschalomnia *A*, scalonias *B*, ascalone *g*, -nie *Pp*, -nū *l*).
meliores *gP* (*p*): meliora *GAB* (melior *l*).

6 *hic seq. c.* 69 de fasiolo *in A rel. praeter G. vid. Anecd. p. 51 (ubi quod ad ord. capp. seqq. addendum est convenire g codicem cum AP* — 69. 64. 65. 68. 70. 71. 75. 67. 74. 76). Incipit de leguminibus. LXIIII de tisane. Tesinas que *G*, De legumina vero tesinas (tisenas *g*) quae *Ag* (*l*). *hic rubricam* de leg. *om. BP* (*p*).

8 q. nos grece (-ci *AG*) dicimus *GAB* (*l*): q. grece dicitur *gP* (*p*).

9 alfita *GAB:* alfila *g*, alfeta *P* (alfitas *l*, alseta *p*).
latine *GABP* (*lp*): latini *g*.
gothi *GAB* (*lp*): goti *g*, gutta *P*.
fenea *G* (femea *g*, feneam *Bp*), fenee *A* (*l*, frumenti *P*). *fort. corr.* ſemea (*germ.* seim, *unde* seimig).

pag.

18,11 coclear *G* (*lp*), cocliar *Ag*, coclearium *P*.
12 iuvat: ieiunet *G solus* (*propter v.* 15).
13 desentericus (-os *A*) *GA*, disinterecus *g*.
14 coclear — mixtum *om. G et l.*
cocliar (-ae *A*) *A*, coclear *g* (*p*), coclearium *P*.
16 alium cibum *gP* (*lp*): aliut cibo *G*, alio cibo *A*.
17 istut digerat *G* = ista addigerat *A* (ista digerat *l*): istum digerat (-ret *g*) *gP* (*p*).
18 ipso (*Pl*): ipsut *G*, ipsud *A* (*pro* ipsū, -so). *om. g* (*p*).
22 et oleo *AB* (*p*): et in oleo *Gg* (*l*, et cum oleo *P*).
23 condita vel sale (cum oleo et sale condita *P*): conditura vel sale *GAg* (*l*), cum conditura sale *B*.
est *om. G solus.*
quam (illa) *BgP*: quia *GA*.
fresa *GAgP* (*l*): frixa *B* (*p*).
24 quia gravat *GBg:* que adgravat (aggravat *P*) *AP* (*l*).
25 cicerus bene *A*, cicer si bene G^{2}*gP* (cicerum si bene *l*), pisum vero si bene G^{1}*B* (*p*), *in quibus* de piso *inscribitur capitulum hoc*, *mox inseruntur aliena* de cicere. *insuper in solo G* (G^{2}) *post c. de lenticula* (67) *quae hic de piso* (66), *repetuntur eadem* de cicere (68): *vid. Anecd. II, 89 cf. 91 et 51.*
coxeris (*p*): coxerit *GAgB* (*l*, coctum fuerit *P*).
26 oleo $G^{1.2}$*Bg:* de oleo *A* (*l*, cum oleo *P*).
27 crudivum G^{2}*A* (*l*): crudum G^{1}*BgP*.
28 gravissimas G^{2}*A* (*l*): gravis *G*, graves *BP* (*p*), grandes *g*.
29 corruptilla (*sic*) $G^{1.2}$*A*, -tillam *B*.
30 bona *ego:* bene *GB*, *om. AgP* (*l*).
lavata *GABg:* lota *Pp*, lauta *l*.
31 illa: illi *G solus*.
32 non satis *ABgP* (*l*): satis *G* (*om. p*).
coquatur (*Pp*): coquat *GAgB* (*l*).
in carbonibus (*Pl*): in carbonis (-nes *g*) *GAg*, *om. B* (*p*).
33 cum *om. G solus.*
fuerit *BgP* (*l*): fuerint *GA*.
35 rus syriacus: rusiriacu (-co *G*) *GA* (rusiracii *l*), rorus siriacus *g*, ros siriaci *B*, ros siriacum *P*.
pulvere facto (-ta *l*): pulveris factos *G*, pullveres factas *A*, pulveris facti *B* (pulverati *p*), pulvis factus *g* (-ta *P*).
cocliar *GAg*, cocliare *B*, coclear *P* (*p*, cocleare *l*).
36 spargatur (*p*): spargat *GA*, spargit *B* (*l*), spargis *g*, aspergis *P*.
lenticula *GgP*, -cola *B*, -c̄la *A* (-culam *lp*).
commisceatur (*p*): comixcat *G*, cūmiscat *A*, comiscat *B*,

pag.

commiscat *g* (-ceat *l*, -ceas *P*).
19,1 tollatur: tollet *G*, tollat *AgP* (*l*).
manducetur (*p*): manducet *GAgP*.
2 oleum mittere gremiale (. . . mitti) *G solus*.
coquitur (*p*): coquet *GA*, coquit *BgP* (*l*).
3 cocliar *GAg*; coclear *P*, cocleare *l*.
4 duo: duos *GAgP* (*lp*).
6 fasiolum *GA* (*l*, fasiola vero *B*, fasiolum viridē *g* (*p*), faselum viride *P*).
etiam *GA*: etiam et *gP*, nam et *B*.
siccum (sicum *B*) ut bene *BgP*: sic cum bene *A* (siccum bene *l*), sucus ut bene *G*.
Post coquatur *haec addit P* nisi pro desiderio manducetur quia satis indigestum semen est. si cum aceto comedatur. *eadem plenius g sic:* Delauricus nisi pro desiderio ⟨ū *add. inter lin.*⟩ manducetur quia satis indigestissimi sunt (ſ). & cū aceto comedantur.
7 oriza (*l*): De oriza (origa *B*) enim *GAB*, diore. Oregia (et ad desint.) *g*, oriza — enim (oriza . . .) *om. gP* (*p*).
8 addesentericus *G*, addis sintericis *A* (-cos *l*), ad disintericos *B*, ad desintericos *g*.
10 ut (*post* ita): *om. GP* (*non ABg*).
bene coqui (*P*): bene coquere *ABg* (*l*), coque bene *G*.
exculetur *GA*, excoletur *gP* (*l*): excolatur *B* (*p*).
11 mittantur lactis capruni *Gg*, m. lactis caprinis (-ni *B*) *AB* (mittatur lac caprinum *Pp*, committetur lacte caprino *l*).
olla: illa *G solus*.
carbones: carbonis *A*, -nes *g* (*p*), -nibus *GP* (*l*).
12 coquatur (*Pp*): coquat *GAg* (*l*).
ut (*post* lente) *om. A solus* (*qui deinde* deveniet, *ut ante corr. et l*).
sine *GP*: si *A* (cum *l*), in *g* (*p*).
13 et (*ante* non fr.) *add. G solus*.
14 vero *om. G solus*.
panicum *ABg* (*p*): panicium *GP* (*l*).
15 quomodo et *GAB* (*lp*): sicut *gP*.
desintericos (-cus *G*) *GAg*, disentericus *G*[c], disintericos *B*.
16 preduretur *GAB* (*lp*): perduretur *gP*.
17 lactis (lac *G*[c]) caprini *G*, lactis caprunis *A*, lactis caprunus *g* (lac caprinum *Plp*).
18 mittantur *GA*: mittatur *G*[c] *gP* (*lp*).

pag.

19,18 coquantur (*Bp,* coquatur *P*): coquant *GA,* coquat *g* (*l*).
20 reliqua l. *G* (*l*): de reliqua legumina (*ex rubr.*) *ABg* (de reliquis leguminibus *Pp*).
si coctiua *G* (*l*), sic uociua *A,* sicocqua *B,* si cocta *gP* (*p*).
21 comđ (comedis) *G: om. ABg* (*l,* bona sunt *suppl. P,* comeduntur *al. loco p*).
crudiva *GAB* (*l*): cruda (*om.* si) *gP* (*p*).
nocent *Ag* (*lp*): nocit *G*, nocet *BP.*
nam fava — satis *AgP* (*lp*): *om. GB.*
22 fracta *A:* frisata *g,* fresata *P* (frixa *p*, *om. l*).
diximus *g* (*p*): dixi *AP* (*l*).
23 De lactis *GA* (De lacte *l*), De lactibus *B*: Lactis *g* (Lac *Pp*).
desentericus *G,* des(dis- *B*)intericis *ABg.*
caprunus *Gg,* caprunis *A* (caprino *l*), caprinus *B.*
cum petris rotundis candentibus (*Pp,* cum petris rotundi candentes *sic l*): cum petras rotundas scandentis (-tes *A,* candentes *Bg*) *GABg.*
24 (foco) et — foco *om. gP,* sic — foco *om. B* (*p*).
missis: missas *G,* misclas *A* (missos *l*).
25 cum bullierit (*Plp*): cumbullierin (*sic*) *G* (cum bullirent *g*), conbullierit *A.*
cotulis (*p*): quotalis *G* (cotalis *gP*), coctualis *B,* collatis *A* (colatis *l*).
26 bucellas *ABg:* buccellas *G* (*lp*), bucellis *P.*
capulatas *A* (*lp*): capolatas *g,* cappulas *B,* capulatis *P,* capellatas *G.*
27 in ipso lacte *omnes* (*praeter p* in ipsum lac).
misclas *iterum A* (*solus*), missis *P.*
in carbonibus (= ἐπ' ἀνθράκων *Plp*): in carbones (-nis *A*) *GAg.*
lente *GA* (*lp*): lene *g,* leniter *P.*
coquas: coquat *GAg* (*l,* coquatur *P*, coques *p*).
28 nam non eram̄ *G* (non in eram̄ *g,* -mine *P,* -mento *p*), namno quia in eram̄ *A.*
29 istas: illas *G solus.*
post infu(n *G*)derint (-rit *l*) *GA,* postea infundis et *g,* postea effundes et *p* — bucelle iste postea infundantur *P. scripsi* postea cum inf. *ut c. 24.*
cocleari (*p*): coclear *G*, cocliar (clodiar *A*) *Ag* (cocleare *l,* -rio *P*).
manducent (manducet *g,* -cabis *p*): manducentur *GAP* (*l*).
sic: et sic *G solus.*

pag.

19,30 puri lactis ipsi *G*, puri lac ipsi *A:* puro lacte ipsę *g* (*p*), purum lac *P* (*l*).

31 perexeunt (perexunt *G*) *Gg* (exit *P*, pereunt *p*): perrexer̄ *A* (pergit *l*).

32 crudos lactes *Bg:* crudis lactis *GA* (crudum lac *Plp*).

33 medum *A* (*l*): medus *GBg* (mez *P*, medonem *p*).

34 fuerit aliquid de istis poculis (de ista pocula *B*) *GAB* (*lp*): fuerint aliqui ex istis paucum (de sale mittatur) *g*, fuerint hec pocula alicui (salis mittatur modicum) *P*.
sale: *sic GAB* (salis *Pp*, sal *p* — paucum de sale *g*).

35 (*item 36*) coagulatur (*p*): coacolat *G*, coagulat (agulat *A v. 36*) *ABP* (*l*).
in epate et in stomacho (*p*): in epar (aepar *A*) et in stomacū (-chum *A*, -cho *BPg*) *GABPg*.

20,1 et (*ante* solet) *om. G solus.*

2 mulgetur *A* (*lp*, mungetur *P*): mulgitur *GBg*.
sic taliter: si taliter *GAg* (*et al. ord. P*), *om. B* (*lp*).

4 si cautius: si aut in ius *G*, si aucius *A* (si aut ius *l*), saucius *g*, si caute *P*, cautius *om.* si *p*).

5 et *G* (*solus*): ut *Ag* (*l*), *om. P* (*et cum sqq. Bp*).
aut vacca *AgP* (*l*): *om. G*.

6 mulgeatur (*l*), mulgatur *GAg* (mungatur *P*).
illi: ille *G*, illud *AgP* (*l*).
excaldetur: scaldetur *GAgP* (caldetur *l*).

7 mulgetur (*l*, mungetur *P*): mulgitur *GABg*.
refrigeretur *g:* refrigerit *GA* (-ret *l*, frigescat *P*).
et (*ante* tisicis) *om. gP*.

8 ptisicis (*p*): tisicus *G*, tissicis *Ag*, tisicis *BP*.
sic *om. gP*.

9 caprunum *GA:* caprinum (-no *P*) *gP* (*lp*).
lac (*l*): lacte *GAg*.
si *ego:* sic *GA* (*l*, ut *P*).
supinum (*l*): supinus *GgP*, suppine *A* (supinus iaceat *Bp*).

10 ut — iuvat *GA* (ut — operetur *l*, *qui om. rel.*): aut diutius miscas aut melle cūvino mixtū melius iub(v *gc*)at *g*, ut diutius misceas vinum cum melle mixtum. et calefactum sic melius iuvat *P*, *om. B* (*p*).
cum mel *G*, cō mel *A*.

12 butiro *gP* (*l*, butyro *p*): butero *GA*.
recente *AgP* (*l*), -tem *G:* recenti *p*.
si: sic *A solus.*

13 buter ipsum *G*, buter ipse *B*, buterum et ipsum *A* (butyrum ipsum *l*): in butiro *gP*.
nec sale penitus non h.: sale nec penitus non h. *GA*

pag.

(salem penitus n. h. *l*), penitus sale non h. *g*, penitus sal non h. *P* (sine sale esse debet *B*, penitus sine sale esse debet *p*). — *mox it.* sale *GAg* (sal *Pl*, salem *p*).

20,14 puro et recenti: purum et recentem (-tum *A*) *GAg* (*l*, purus et recens *P*, purum et recens sit *p*).

15 lingat (linguat *G*) *GA* (*l*): accipiat *gP*.
catamodicum *GA*: ///// modicum (*sic cum ras.*) *g* (modicum *l*, paulatim *P*).
supinum *g* (*lp*), supinu *A*: supinus *GP*.

16 detyssecus *G*, de tisecus *A*, de tissicis *g* (de tisicis *l*, tisicis *P et* ptisicis *p om.* de).

17 quos *GgP*: quod *A* (*l*).

18 nec illis: *sic GAg* (*lp*, illis c. non est *P*).

20 oxi(y *in rubr.*)gala *G*, oxy galla *A* (oxigalla *l*): oxi(y *p*)-lacra *g* (*p*), oxiragra *P*, onlaga *B*.
grece *GP*: greci *ABg* (*lp*).
vocant: appellant *gP* (*p*).
melca (mel ca *A*) *GABg* (*l*, melica *P*, melea *p*).
id est lac *addidi*.

22 aptum *G*: aptas *A* (*l*), apta *BgP* (congruere *p*).
coagulatur: coac(*g l*)ulantur *A* (*l*), coacolant *G*, coagulant *B*, coacolat *g*, coagulat *P* (-letur *p*).

23 ipsud *GAg*: ipsum *B* (in ipsum *l*, ipsi *p*, *diff. P*).
melle admixto (*p*): mel admixtum (ū) *GABg* (*l*).
oleo gremiali (*p*): oleum gremiale (-lē *G*, -lem *A*) *GABg* (gremile *l*, grimale *P*).

24 caseum *GA* (*l*): caseus *P* (*p*, De casio *B et* casio *g ex rubr.*)
q. dicunt *B* (*lp*): q. dicent *GA* (q. dicit *g et* q. decet *P sed ante novam rubr. uterque post v.* gremiale).
infirmos sed sanos g.: infirmus (-mis *G*) et sanus g. *GA*, infirmis etiam et sanis g. *B*, infirmis sed etiam sanis nocet *g*, infirmis nocet sed etiam sanos gravat *P*.

25 renium *Gg* (*l*): renum *ABP* (*p*).

26 splenetici *GP* (*g*c *pl*): -nitici *ABg*.
quia *gP* (*p*): qui *AB* (*l*), et qui *G*.
coagulatur (*Pp*): coacolator *G*, coagulato *B*, colatur *g*, maculatur *A* (*l*).
lapides: capetes *g*, capiti *P*.

27 generantur *g* (*lp*): generant *GB*, generamus *A* (generat malum *P*).

28 caseum (casium *g*) *GABg* (*l*): caseus *P* (*p*).
recens (*et deinde* dulcis quod . . . congruus . . . qui *Pp*): recentem *GA* (*l*), recente *Bg*.

pag.

20,29 omnino *GAP* (*l*): minus *g* (*p*).
recens (*Plp*): recentū *G*, -te *Ag*.

30 melle (*lp*): mel *GAgP*.
intingere *GA:* -guere *gP* (*lp*).
vero *om. gP*.

31 altero veneno (*Pp*): alterum venenum (veninum *G*) *GBg*, alterū eneū *A* (alterius veneni *l*).
opus non: non opus *G solus*.

32 exsucata alia *GAB:* exugat alia *g* (in asso exusta *p*, et siccata *P*, exfugata alia *l*).
pinguedine (*p*): pinguedo *GP* (*l*), pinguido *ABg*.
lapides puri (puris *A*) efficiuntur *Ag* (*lp*): lapides puros efficiantur *B*, lapides puras efficitur *G* (lapis purus efficitur *P*).

33 nec elixum *Bg* (*lp*): ne ęlixum *G*, neclixsum *A* (*diff. P*).
quia amissa *G* (*lp*): quia missa *A* (quod amissa *l*), quia admissa *Bg*.
pingue(i *Bg*)dine: alia (*ex v. 32*) pinguedine *G solus*.
ut sales: ut lapis aut salis (sal *P*) *gP* (in lapidem aut in salem *p*).
sales: salis *GAg*, sales *B* (sal *lP*).

35 illud (*cf. v. 28*): illum (-ū) *omnes*.
refrigerari (*p*): -re *GABgP* (*l*).
sales: salis *GABg* (sal *Plp*).

21,1 et *om. gP*.

2 puros *g* (*lp*): puras *GAB* (*diff. P*).

3 simila *B* (*lp*): si mela *G*, si mel a *A*, similia *gP*.
et *om. gP*.

4 disenterie *B*, desenterie *G*, desinteriae (-ie *g*) *Ag* (dissentericis *Pl*, dissintericis *p*).
utilis (*Pl*): ut illis *GBg* (*p*), utile *A*.

5 lactibus caprunis: lactis caprunis (-nos *A*, -nus *g*) *GAg*, lacte capruno *B* (lacte caprino *l*).
coquatur *B* (*lp*): coquat *GAgP*.
carbonibus *BP* (*p*): carbonis *GA*, -nes *g* (*l*).
buti(y *g*)rum *gP:* buter *G*, putet *A* (butur *l*).

6 fiet *g:* fiat *GAP* (*l*).

7 De pomorum ratione (-nes *A*) *AB* (*l*, De pomorum generatione *pro tit. gP*, De pomorum omnium genere *p*): *om. G* (*cf. p. 15, 23*).
citonia (-oria *A*) *GAgP:* cidonia *lp*.
bona et optima *GB* (*l*, bona et apta *Pp*): bene optima *A*.

pag.

21,8 disentericis (*P*): desentericis *G*, desintericis (-cus *A*) *Ag*, disintericis *B* (dissintericis *p*, ad dissintericos *l*).
sanguine (*sic et v. 4 GA*) producunt *G solus* (*ex v. 4*).
9 eli(e)xentur: elixere *A* (elixa *l*).
vaso fictili (*g*, vase fictili *P*): vas fictile *GAB* (*l*).
10 dulci (*Pp*): dulce *GABg* (*l*).
et aliter assa si bene: et alteras si bene *G*, et aliter assi bene *A* (*l*), et alterum si bene *B*, et alter (aliter *P*) bene *gP*.
11 fuerint (-rit *B*) *GB: om. AgP* (*lp*).
12 in arbore *om. G* (*sol.*).
quae *B*, q; *G* (que *Plp*): qui *Ag*.
14 pira *A* (*lp*): pera *GBgP*.
maturata *GBg:* matura *AP* (*lp*).
bona (-ne *Al*) sunt *AP* (*et om.* sunt *p*): *om. GBg* (*cf. p. 14, 11*).
16 maturata (-rabis *A*) bene *GA:* bene maturata *B*, bona matura *gP* (*p*, bene matura *l*).
dulcia *BgP* (*lp*): dulce *GA*.
et (*ante* persica) *Ag* (*lp*): *om. GBP.*
persica duracina *BP*, per se caditura. Cina *g* (per se casura. cyna *p*): persicca vel dura raccina *A* (*l*), perseca vel dulcida *G*.
17 vel: *om.* (*post nov. rubr.*) *G sol.*
cerasia (*p*): ceresia *GABg* (*l*), cerasie *P*.
20 nam non *B:* nā *G* (n̄ ≡ G^{c}), nā in *A* (non *l*), nam si *g* (*om. Pp*).
21 quia *gP:* et quia *GA*, et qui (*om.* dum) *B* (et que *l*).
manducantur (*Plp*): manducant *GABg*.
24 sua (*Pl*): suo *GAB* (et — rubo *om. gp*).
vel *AP* (*l*): sive *B*, aut *G*.
26 bone *GP* (*lp*): bona *ABg*.
sed et ipsae: set ipsas *G*, sed in ipsos (-is *corr.*) *A*, sed et ipsos *B* (sed et ipsa *l*), sed ipse *P*, et ipsa *g* (et ipse *p*).
maturae (*Pp*): maturas *GA*, -ros *B*, -ra *g* (*l*).
27 castanee elixe *AP* (*l*): castania elixa *G*, castanea elexa *B et* (*pro sing.*) *g* (*p*).
bene apte G^{c}: bone apte *GA*, bene apta *B*, bona apta *g* (bona et apta *sc.* est *p*), bone et apte *P* (*l*).
assae (*Pl*): assas *GA*, assa *B et* (*pro sing.*) *g* (*p*).
nam *GBP: om. A* (*l*).
crudae (*P*): cruda *GAB* (*l*, nam — digeruntur *om. gp*).
28 degeruntur *GBP* (*l*): detretur (*sic*) *A*.
29 avellane (*P*, abellane *p*): avallanas *G*, avellanas *ABg* (-na *l*).

pag.

21,29 alia specie (*p*): alias species (alies sp&us *A*, alias specie *ante corr. G*) *GABg* (aliis speciebus *Pl*).
30 misceantur (*Pl*): miscantur *GAB*, commiscatur *g* (-ceatur *p*).
31 ami(y *p*)gdale (*Pl*): amigdolas *GB*, -dalas *g*, amandulas *A* (-le *l*).
bone (*Plp*): bonas (bonasunt *G*) *GABg*.
amariores (-ris *G*) *GBg* (amare *P*, maiores *p*): maturioris *A* (matura *l*).
32 congrue (*P*): congrua *GABg* (*l*).
missae: missas (miseas *A*) *GABg*.
ipsa *GB:* illa *Ag* (*l*), ille *P* (eius *p*).
33 manducentur *ABP* (*l*): -catur *Gg* (*p*).
item (it̃ *G*, ita *B*) — maturare *GB: hic om. AgP* (*lp*).
tribulatae: tribulata *G*, triblata *Bg*, triplata *A*.
34 melli *G* (*sol.*).
tisicis (-cus *G*) *GBP*, tissicis *g* (*om. A*).
congruae: congrua *GAB*, apta *g*, apte *P* (*p*).
36 pistacia (-tia *G*) *GB*: pastacias *A* (*l*), pistacie (et ipse *etc.*) *P*, pistatius (et ipse bonus *etc. in sing.*) *g* (*p*).
ipsa bona et apta sunt: ipsas bonas captas̄. *A* (*sol.*) *qui hoc loco* (*cum gPp*) *habet quae ante omissa haec:* Amandulas vero subtracta ut diximus (cortice *add. Pp*, *non g*) et triplata bene cum melle (triblata in mel optımo *g*) congrua sunt (tissicis apta sunt *g*).

22,1 dactuli *GBP:* dactali *Gc*, dactalos *g* (dactili *lp*), dactalas *A*.
boni sed *ABP:* bonis set *G*, boni sunt sed *g* (*p*, boni sunt si *l*).
2 facere inflationem *GB:* inflationem (-nes *g*, inflammaciones *p*) facere *AgP* (*lp*).
con(m *A*)mixti *GAB* (mixti *l*, commesta *g*, commesti *p*, comesti *P*).
4 carice (*Pp*): cari(e *B et ante corr. G*)cas *GBg*(*l*), carrogas *A*.
et ipsa (ipse *P*) *add. gP* (*post* car.).
bone et apte (*Plp*): bonas et aptas *GAB* (*lc*), bona et apta *g*.
preterea (preter *B*) ad catarrum (cattarrum *G*) *GBgP* (*p*): ad catarum preterea *A* (*l*).
5 ori *G sol.*
fauces (-cis *AB*) *ABgP* (*lp*): faucibus *G*.
6 qui *GB: om. AgP* (*lp*).
bone (*p*): bonas *GB*, bona *AgP* (*l*).

pag.

22,7 manducatae: manducare *GABP*, ad manducare *g* (ad manducandum *lp*).

8 uva passa similiter (sim. *om. g*) *GBg:* similiter et tua passa *A* (s. uva p. *l*).
ipso (ipsa *B*) genere (-ri *G*) *GBg:* ins. (*sic*) *A* (est de genere *P*, est in eodem genere *p*).
de uva dulci et alba: de uvas (dequas *B*) dulcis (-es *g*) et albas *GBg*, de vas dulcis et albā *A*.

9 omfacium: umfacium (-unt *g*) *GBg*, cum facit *A*.
de uva (una *A*) cruda *GAB*, de uvas crudas *g* (de uvis crudis *P*, *ult. om. pl — vid. Anecd. II, 98*).
fit *AgP:* fit dulcis *GB*.
explicit *add. G*, Finit *g*.

Index.

82 (*ut* aprunus. *sic semper fere et Orib. lat. cod. Par. saec.* VII).

cariofilum 13.

caroenum (*Ed. Diocl.*, carenum *GA*) 3.

caseum (*ut Isid.*, *GABl*, casium *g*, caseus *Pp et Oribas. lat.*) 79. 80.

cata modicum (= *paulatim Alex.* 2, 160. *Escolap. etc. cf. Simon s. v.* „catamodicum i. iuxta modicum prope modicum ex greco et latino componitur". *sim.* cata mane) 77.

causa (= *morbus Cael. Aur.*, *Or.*, *Alex. etc.*) 47. 77.

cerasia (ceresia *GA*) 86.

cervisa (*GABg Pl*, cervisia *p*, cervesia *Ed. Diocl. cf. ind. ad Plin. med. ubi* cervisa) 15.

cibora *G* (*pro* cibos, *ut in diplom. Langobard. s. VIII*) 23.

citonia (*GAgP*, *rec.* cidonia *lp*, *cf. ind. ad Plin. med.*) 83.

coagulare (*pro* coagulari) *GA saepe.*

cocle(i)ar (coclearium *P* 64, cocli-e-are *Bl* 67): *abl.* cocleari (-ario *gP*) 34 *et* (coclear *pro* coclear *GA*, -ario *P*) 75.

coctiva (*Apic. etc.*, *opp.* cruda) 74.

coctura (*al.* coctorium *Ag*) 52.

columbi (*v. l.* columbae) 29.

co(m)mixtus (*pro* comestus *semper fere*) *GA* (*fort. etiam* 23).

computamus ad putredinem 86.

conditura: elixae bene sint in aqua pura sine ulla conditura 28.

coquere (*pro* coqui *Apic. codd.*) *GA saepe.*

corruptilla (*sic GA semper*) ventris *prf.* 25. 66.

coriandrum (*ut Or.*, *sed* coliandrum *Ag*, *cf. ind. med. Plin.*, *ut Garg.*) 21. 28. 67.

cotulae (*coticulae, cotes = petrae, ital. ciotto ciottolo, nisi forte* collatis *A*, cotalis *Gg*, coctualis *B sit pro* coclacis — *cf. s.* petrae) 75.

cracatius (cacratius *A*, creatius *P*, *nunc gall. creac = sturio cf. Belon La nat. des poissons Par. 1555 p.* 91. *Vinet. ad Auson. epist.* IV, 58. *Anecd.* II, 99) *piscis* 46.

craticula (graticula *GA*, *ital. graticola, bratrost*) ferrea 21.

crudastrum 21.

crudivus (*de cicere et leguminibus*) 66. 74.

cucurbita (κολοκύνθη): *in febribus contin.* (*Alex. lat.* 3, 20 = *gr. p.* 695) 56. cu(o)curbitae delicatae (= cucurbitellae *BgP*, cucurb. primae *Ed. Diocl.*) 56.

cucumis (σίκυς ἥμερος *Garg.* 16 = *Diosc.* 2, 162): cu(o)cumeres „hic non sunt" 57. cum semine illorum quod intus est (*cf. s.* melones) *ib.*

cum (= *per*, *sensu vulg.*): cum pinna diffundatur 4, cum pinnis tangantur 9, cum medicamentis sanare 14, cum cocleari manducatur 34. 75, fiunt cum 75 *etc.*

dactuli (*GBP = Ed. Diocl.*, *Oribas. lat. etc.* dactali *Gc g*, dactalae *A*) 92.

de *pro genitivo saepissime:* medietatem de aceto 3, duae partes de melle et una pars de aceto 10, modicum de sale 67, unum fasciculum de coriandro 28, de ipsa re coclear 64 *etc.*
carnes de haedis 5 (de cervo = cervinae 6, de hinnuleis et de capreolis 7, de porco 9), renes de porco 16 (de nullo animale 16), de vacca venter 20, laridum de perna 14, semen de cucumere 57 *etc.*
de larido (de herba, de ventre *etc.*) manducare (comedere, praesumere) 14. 15. 17. 25. 35. de butiro accipere 76. habent de potu *prf. etc.*
pro (*gen.* =) *ex:* unum de ipsis 3, de oleribus malva 50, de domesticis columbis pipiones ipsorum apti sunt 29, de passeribus pullos ipsorum 30, aliquid de istis poculis 76 *etc.*
pro a: longe de foco (*GAB* = a foco *gP*, *cf.* longe a foco 4. 11. 23) 8. tollatur de foco 3. 67. de pluribus diebus (*opp.* recens) 41.
pro per vel propter: sani de paucitate ciborum *prf.*, peiora nascuntur quam de cibis *prf.*, pinguedo de ipsis carnibus de sale defluit 12. vulnera de plaga facta 14.
pro abl. (*instr.*): de larido crudo sanant 15. unguatur de oleo 21, conditum de oleo (*Al*) 66.

defectus stomachus 64.

deiusum (= *deorsum, it. giuso, giù Diez Gr.* II, 388, *opp.* desusum = desursum): sanguinem deiusum (deiuso *GABg*, deiosum *P*, *sc. per anum*) produxit nimium 25.

delectari: cui delectat *GA* 24.

delonge a foco 4. 23 (= longe a *vel* de foco 8. 11).

desursum per ore *prf.*

devenire (*divenire*, *devenir* = *fieri v. Anecd.* II, 52) 4. 10. 11. 12. 34. 35. 70. 81. similiter ut sales devenit = quomodo lapis aut sales sic devenit (caseum) 81. quomodo vaporata (quasi vaporati 10) sic deveniat. 4.

diversi (= *varii, multi*): diversis cibis . . . nos agimus *prf.*, inter diversa genera 23 (bona *ib.*), diversa ciborum (cibora *G* = diversos cibos) 23.

dictare (= *scribere*): quomodo et de oriza dictavimus . . . *et mox* quomodo de oriza diximus 71.

dulce (*Apic.*): sumendi in dulci piper habente 13.

duracina persica (*Plin.* 15, 39 *etc. Apic.*, persica si sint duracina et uvas duracinas *Alex.* 2, 241) 85.

dysenterici (desenterici *vel* desinterici *GA*, disinterici *B*, *rec.* dissenterici *vel* dissinterici) 28. 64. 70. 71. 75. 83 (desenteria *G*, desinteria *A*, disenteria *B* 82). *cf. Anecd.* II, 56.

elixare (*Apic.*) 14. 83. elixatum (= elixum *vel Bg* elexum, *lesso, quod saepe*) 14.

emplastra (inplastra *GA*) 14.

enim (= *autem*, δέ) 53. 57.

esox (= *germ.* salmo, lachs *Anecd.* II, 55) 41. filii esocum

iugiter febricitantes sine frigore (*de febribus continentibus τῶν διακαῶς πυρεττόντων*) 56.
iuscellum (*Apic. etc.*, iusellum *P*, iussellum *Alex.*) *passim.*

lac: (*GA* lacte 76 *cf. Orib.* lactis *n. sg. fem. ut* lactis acida, bona lactis *etc.*, lactem *acc.*) *plur.* lactes *masc. prf.* 70. 75. 76.
lactantes *sc.* porcelli (*GA* = *Ed. Diocl.*, lactentes *gp*) 10.
lapis *fem. GA* (lapides puras) 81 (*bis*).
laridum (*B*, laredum *GA*, lardum *Gc rec.*, *etiam* laredus *G*) 14.
laurici (?) *g*(*P*) *ad p.* 19, 6.
le(i)gatarius (= *legatus*) *in tit.*
lene (*rec.* bene) tangere 29.
levatus (panis bene levatus, *cf. Ekk. ben.* 13. 14) 1.
liquamen (*γάρον cf. Gargil. c.* 62) 9.
lucius (*it. luccio, hecht*) 10.

magis durior 43. tenerius magis quam durius 33 (*Alex.*) *om.* 40: modice tenerum quam durum (*nisi forte* quam *sit pro* nam non). *cf. s.* plus.
manducare (mangiare) *saepius* (*Apic.*, *Alex.*) *quam* comedere.
maturare (*pro* maturari: in catarro quando incipit maturare) 90. 60.
media (= *dimidia cf.* medium coclearium *Orib.* VI, 160. 262 *etc.*) 3. *item* medietas *ib. etc.*
medicinales (auctores) *prf.*
mediola (= media ovorum *Apic.*) 35. 36.
medus (*GA*, metus *semel A*, met *vel* mez *P*, medo -onis *lp*, *i. e.* vinum et mel simul coctum *sec. gloss. l* 15) 15. 76.
mela 84.
melca (*milch* „lac quod acetaverit“ = *oxygala cf. Daremb. ad Orib.* I *p.* 603. *Apic.* 308. *Paulus lat. ap. Sim. s.* melca *leg.* melca „que inquit a Romanis appellatur melca. est autem velut aliquid de lacte etc.“ „oxigala i. lac acetosum“ *Alex.* 2, 27 *et Paul. ap. Sim. s. v. Orib. lat.* VI, 8 = syn. 4, 6 melca acidonica *Aa vel* lactis acida *La* = *ὀξύγαλα*) 78.
melones (*Alex. Oribas. lat.* = *πέπονες*, *Gargil.* 15 *cf. ind.*): ipsorum ab intus maxime cum semine quod est mixtum (*cf. Alex.* 3, 64 de melonis interiore et cucumeris = *gr. p.* 728 *ἡ τῶν πεπόνων ἐντεριώνη καὶ σικύων.* 2, 184 utantur cucumeribus in primo que intrinsecus sunt et maxime melones *etc. Orib. lat.* VI, 37 melones melopepones cocumeris = *gr. synops.* 4, 34 *πέπονες μηλοπέπονες σίκυοι*, *sed saepius pro utroque* melones VI, 24. 35 *etc. contra in Ed. Diocl.* pepones *et* melopepones *ut Apic.* 79 pepones et melones) 58. *cf. s.* cucumeres.
minutatus (= *incisus*) 21. (coriandrum non minutatum sed integrum) 68.
minuti pisciculi 44.
missorium (*cf. Sirmond. ad Ennod.* p. 89. messurium *A*, *ut Isid.* quasi a mensa) 34.

plus (comedent) sorbilia 37. — plus congrua 36. (*cf.* plus magis *Orib.* = *multo plus*).
porcellina caro 9.
porriones (*GABg,* porriculi *P,* porri *p*) 55.
postea cum 24. (75).
prae(per)durare (*in calda pastinacas, porros, milium* = *leicht abbrühen, abwällen, gall. blanchir. cf. de carnibus in sale intingendis ut durentur* 43. 9 *etc. et saepe Apic.*) 53. 55. 71.
praesumere (= *comedere Alex.*) *saepissime.*
prima sanitas hominum in cibis congruis constat *prf.*
pro desiderio (ἡδονῆς ἕνεκα *Alex.* = *lat.* desiderii causa 2, 156) *saepe.* pro fastidio 44. pro sapore (= saporis causa) 52. 67. pro nimietate *prf.*
puleium (puledium *Gg*) 3. 58.
pullus (*ital. pollo etc. hun*) 23. 33. 34.
purgare (καθαίρειν): cortex ipsa purgetur (*i. detrahatur*) 90. purgat putredinem 14.
pusca (*sic omnes, nisi quod corrupte, ut saepe alibi,* p' *i.e.* post et *pro* posca *semel B*) *cf.* posca *Orib. Aa s.* VII = pusca *Orib. Ab semper*) 58 (*bis*).

quantum (ὅσον): addis mel quantum medietatem de aceto 3. quantum medietatem solidi 3. quantum media⟨m⟩ bucula⟨m⟩ 3. *cf. prf.* si calcem et aquam quis tantum temperaverit quantum ratio poscit.
quomodo (= *comme*) 4 (*ubi* = quasi 10). 14. 49. 76. 81. 82. (= *quando, cum*) 36. 41. (49. 76 quomodo mulgitur = mox ut mulgitur *Orib.* VI, 42).

radices (= *rafani P cf. ind. ad Med. Plin., Ed. Diocl., Isid.* 17, 10, 10 raphanum Graeci, nos radicem vocamus *etc.*) 59.
refrigerare (*pro* -ri) *GA* 81.
renes: renium (*GA,* renum *B etc. cf. ind. Garg.*) vitia 57. 58. 79. (61. 66).
rus (ῥοῦς) syriacus (*rec.* ros, roris *ut Alex. etc.*) 67.

sale (*ut Oribas. lat.*) *GA* 28. 35. 76 (*bis*). 77 (*pl.* sales 81 *etc.*).
salimuria (= ἅλμη, salemoria *GA,* salmoria *P ut Alex. ed.,* salimuria *vel* salemoria *Or.* VI, 137. 300. 395 *etc., gall.* saumure *v. Anecd.* II, 102) 29. 43.
satis = *valde, nimium* (non satis = *non nimium* 67, *ut saepe Alex. velut* 1, 69 et si ingrediatur in solium non satis intingat aqua caput sed bis aut ter tantum) *saepissime. cum superl.* (*ut* magis, plus *c. comp.*) satis gravissime 74 (satis indigestissimi *gP* 69).
sentire (*riechen*): modicum sentiat 3. — tarde sentit 35. cum male sibi senserint *prf.*
sed *prf.* (*p.* 8, 32). sed magis (= *sed potius*) 10.
sera (= *vespera, soir*) 23.
sferae niveae (= sphaerae galacticae = lacteae *Isid.* 20, 2, 31) 34.

sic *frequentissime usurpatur.* sic taliter (*cf. Orib.* VI, 43 hec talis *sc.* aqua, *Alex.* hec talia = *τὰ τοιαῦτα*) 76. et sic (= *et tunc*) *saepe* (34. 35. 67. 71 *etc.*)

sitri (*pro veratro lat.* = *gr.* elleborus) *GA* 25.

sodinga (*ferculi species, quale semel ex Ord. eccl. Ambros. Med. c. a.* 1130 *in Muratori Antiq. med. aevi* IV, 909 — „unum bonum cereum illi qui in ipso die sic impositurus est mensae suae prius ferculum id est sodingam quae fertur a S. Ambrosii abbate" — *habet Du Cange s. v.* — *fort. a germ. siudan coquere*) 3.

solidus 3.

spatula (löffel) 35.

spondulus (sphonduli *et* sponduli *Ed. Diocl.* — *scil. ostrei* = *caro*) 3.

spicanardi *uno verbo GA* 3. 13.

stivis diebus *GA* 23. 50. stivo et hiberno 50 (*cf. Or.* cibi stivani, stivales VI, 28 *etc.*)

sturni (sturnelli *in rubr. G*) 26.

tangere (*pro tingere* — de *vel* in sale, salemoria) 9. 29. 43. *cf.* intingere.

tecones (tecunis *G* = teccuris *A*, teccones *B*, *gall. tacon* = *saumoneau Anecd.* II, 55) 45.

tenere (*intr. halten:* in fabrica . . . mixtio . . . tenet) *prf.*

tinea (*vel* tinia *A*, *pro* taenia, *ut semper med. cf. ind. med. Pl.*) 14.

tisana 16. 64.

tisici (*vel* tissici *pro* pthisici) *GA* 76. 77. 90.

tota (*i. omnia*) vulnera 14. ex toto (*ut Orib.* VI, 410 donec ex toto passio finiatur): omnibus congruum est ex toto 15.

tremissis (*i. tertia pars solidi aurei Anecd.* II, 102) 3.

tribulatae (amigdalae) 90. cum bene tribulatum fuerit 3.

trucanti (*al.* tracanti, troganti = *minuti quidam pisciculi*) 44.

tructa (trutta *B*, *it. trota cf. Isid.* 12, 6, 6 varii a varietate quos vulgo tructas vocant *Diez Gr.* I, 35).

tuferae (tufaras *g*, tuferas *P* = tubera terrae *Pl. Or. lat.* VI, 6 *ubi* tufera *La.* 35 = *ὕδνα syn.* 4, 32. *cf.* terriberum *pro* terrae tuberum? *Ed. Diocl., ital. tubero vel tubera, trüffel*) 38.

turtur (*pastus cf. Ed. Diocl.*) 25.

unctum (= *rec. gPp* lardum *cf. Or. Ab* unctus = *Aa* pinguedo VI, 178) 21.

unda (*Apic.*): prius exbromatas unâ undâ 3.

unde (= *de quo, cf.* inde) 14.

usque proxime mortem 25.

ustulant se *prf.* ne satis ustulentur (carnes) 10. (lacte ne ustuletur *Orib.* VI, 42.) *cf.* ardet caro deforis 4.

ut (= *ita ut, ea condicione ut*) 3. 23. 65 (*cf.* ita ut 23. 55). ut non . . . et ne 10. tamen ut (= *sic tamen ut*) 59.

De Anthimi Graeci libello diaetetico ad Francos postquam a. 1870 a me editus fuit dixerunt et W. S. Teuffel (in hist. litt. Rom.) et (in historia medicinae) H. Haeser. editus autem fuit cum aliis litterarum antiquarum reliquiis a me collectis titulo hoc:

Anecdota Graeca et Graecolatina. Mitteilungen aus handschriften zur geschichte der griechischen wissenschaft von Valentin Rose. Heft 1. 2. Berlin (Ferd. Dümmler's Verl.) 1864. 1870. 8.

quibus praeter minora quaedam continentur haec:

I Das buch des Adamantius vom ursprung der winde.

II Die Physiognomonia (des Apuleius) nach Polemon mit zusätzen aus Eudoxus und Aristoteles.

III Des Aristophanes Byzantius τῶν Ἀριστοτέλους περὶ ζώων ἐπιτομὴ in byzantinischem auszuge.

IV Die Diaetetik des Anthimus an Theuderich könig der Franken.

V De oleribus (Gargilii) Martialis und die medicinische litteratur des sechsten jahrhunderts.

VI Aus den Medicinales Responsiones des Caelius Aurelianus (nach Soranus). dazu:
(Sorani) Introductio ad medicinam, und
(Sorani) de pulsibus.

VII Zwei bruchstücke griechischer mechanik:
Philonis liber de ingeniis spiritualibus, und
Heronis (Ptolomei) liber de speculis.

